

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt. Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2. Postfach 124.

Letnik XVI.

Celovec, petek, 17. marec 1961

Štev. 11 (983)

Beseda k ljudskemu štetju

Zvezna vlada je z odredbo z dne 19. decembra 1960 določila kot števni dan za redno ljudsko štetje, ki se ima vršiti na prelomu desetletja 1960/61, 21. marec 1961 in sicer je merodajno stanje ob enih zjutraj tega dne. Z istim dnem bodo hkrati šteli tudi hiše in stanovanja za leto 1961.

Dne 21. marca 1961 bodo torej ponekod, zlasti po mestih pa tudi po nekaterih podeželskih občinah predstojniki gospodinjstev sami izpolnjevali predpisane listine, drugod bodo hodili števni komisariji od hiše do hiše odnose od stanovanja do stanovanja in zapisovali izjave predstojnikov gospodinjstev, spet drugod končno bodo morali ta dan predstojniki gospodinjstev na občino, da tam podajo števnim komisarijem svoje odgovore na vprašanja, ki so stavljena v listinah za ljudsko štetje.

Iz 22 splošnih in 6 dodatnih vprašanj za določene osebe razvidimo, da se država zanima skoraj za vse stvari, ki zadevajo osebo, poklicno pa tudi socialno stanje človeka, tako da skoraj že presega pojem osebne svobode in zlasti osebne sfere človeka. Tako bo po izvedenem štetju državna statistika res zajela skoraj v celoti vse lastnosti in posebnosti sestava prebivalstva.

To je povsem razumljivo in na splošno ne obstoja nevarnosti, da bi ljudje ne povedali dejanskega stanja, čeprav zakon predvideva za neresnične podatke celo kazen. Pač pa obstoja nevarnost za navajanje neresničnih podatkov na Koroškem zlasti glede vprašanja v rubriki 14, ki vsebuje »občevalni jezik« — jezik, ki se govori v občevanju z družinskimi pripadniki (glej pojasnilo k rubriki 14). Pojasnilo k rubriki 14 se nanaša le na otroke, ki še ne znajo govoriti, in na matce ter pravi, da je pri teh treba navesti kot občevalni jezik, jezik, ki se govori v družini, če take ni, pa jezik, ki se govori v njihovi okolici.

Iz rubrike 14 zlasti v zvezi s pojasnilom ni jasno, ali gre tu za dva jezika, po eni strani za občevalni jezik in po drugi strani za družinski jezik, ali pa samo za eno vprašanje in je drugo le komentar, kako je treba občevalni jezik pojmovati. Tako so eksperti statističnega centralnega urada na Dunaju, ki so dajali na okrajnih glavarstvih občinskih zastopnikom navodila, bili mnenja, da je mogoče navesti le en sam jezik, deželna vlada pa v svojih navodilih občinam pove, da je mogoče navesti tudi dva in več jezikov. Tako vprašanje po občevalnem jeziku kakor tudi predmetna interpretacija tega pojma nasprotujeta tudi vsem načelom in priporočilom OZN glede metod popisa prebivalstva zlasti z ozirom na jezik in poreklo in ju zaradi tega ne moremo odobravati.

Namen vseh teh nejasnosti je prozoren. S čim večjo zmešnjava naj bi se čim bolj zamaglilo dejansko jezikovno stanje na Koroškem, da bodo lahko po ljudskem štetju kakor po enem iz leta 1951 spet mešetarili s številkami po mili volji, kakor jih bodo pač potrebovali. To nam potrjuje tudi veliki hrup okoli tega vprašanja v nacionalističnem in konservativnem avstrijskem tisku, ki se je spotalnil nad tem vprašanjem in ponovno sprožil zahtevo po tako imenovanem ugotavljanju manjšine. Brez kakršnega koli pridržka in brez srca pa se je v to proti našemu ljudstvu naprjeno akcijo neposredno pred ljudskim štetjem uvrstil še psevdonimni pisun brošure »Minderheit ohne Maske« Hermagoras Schriber, ki jo je natisnila in izdala Carinthia kot odgovor na brošuro dr. J. Tischlerja »Die Sprachenfrage in Kärnten vor 100 Jahren und heute«, ki jo je tiskala in izdala Mohorjeva. Psevdonomni pisun, ki se očitno boji povedati svoje pravo ime in je po vsem videzu znani »znansvojenik vindšarstva«, jasno pove: »za nas južne Korošce je jezikovno vprašanje čisto politično vprašanje, ki se tudi danes ocenjuje kot čisti politikum«. Zato smo seveda krivi Slovenci (ki jih istoveti z iredentisti), nikakor pa niso temu krivi »Nemci ali nemški nacionalci ali celo nacionalni socialisti, ki so prišli vendar veliko prepozno«.

Ob taki mentaliteti je vsaka nadaljnja beseda k temu vprašanju odveč, vse kaže in potrjuje le to, kar je Vladimir Klemenčič ugotovil v svoji temeljiti razpravi »Pretrsi avstrijskega popisa prebivalstva leta 1951 z ozirom na jezikovno strukturo prebivalstva na Koroškem« — že za ljudsko štetje pred desetimi leti, »da je proces izpodirivanja slovenskega prebivalstva nekaterim krogom, ki so se ne-

Zgodovinski pomen kongresa SZDL Slovenije:

Dostojanstvo in svoboda posameznega človeka
sta potrebna za enakopravno uveljavljanje v družbenem življenju

V. kongres Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije, ki je prejšnji teden zasedal v Ljubljani, je po izčrpnih in vsestranskih razpravi v komisijah sprejel resolucijo, v kateri so na podlagi izkušenj dosedanjega dela ter predlogov iz vrst delegatov začrtane smernice, po katerih se bo ravnovalo in razvijalo delo v bodoče. Zadnji dan zasedanja je kongres izvolil tudi nove člane glavnega in nadzornega odbora, za predsednico glavnega odbora SZDL Slovenije pa je bila izvoljena Vida Tomšič.

Poleg drugih gostov so se kongresa udeležili tudi predstavniki slovenske manjšine v Italiji in na Koroškem, za katere je predsednik Ljudske skupščine LRS Miha Marinko priredil kosilo v prostorih skupščine, prav tako pa so bili navzoči tudi na sprejemu, ki ga je predsednik Marinko priredil za delegate in goste kongresa.

Delo in sklepi V. kongresa SZDL Slovenije bodo vsekakor zgodovinskega pomena za nadaljnji razvoj družbenega življenja Slovenije. Medtem ko je lanskeletni kongres SZDL Jugoslavije v Beogradu začrtal osnovne smernice novega družbeno ekonomskega razvoja v prihodnjem razdobju, je šel ljubljanski kongres praktično že korak naprej. Tridnevne razprave, pri

katerih so sodelovali zastopniki vseh slojev ljudstva — od delavcev do kmetov, od profesorjev do duhovnikov, od mladine do žena — niso bile več teoretično razglabljanje o enem in drugem ideološkem načelu, marveč je bilo to praktično obravnavanje in reševanje konkretnih vprašanj, ki se dnevno postavljajo z razvojem novih družbeno političnih in družbeno gospodarskih odno-

sov, to je odnosov, ki jih narekuje uveljavljanje socialistične družbe.

Glavna vsebina teh novih odnosov temelji na osnovnem demokratičnem načelu razdeljevanja po delu in storilnosti, kar bo privedlo do popolne ukinitve starih meznih odnosov. Ta sistem bo v največji meri vzpodbujal razvoj proizvodnih sil in sicer na temelju najbolj ekonomičnega gospodarjenja z razpoložljivimi sredstvi, kajti zavest delovnih ljudi, da je bodočnost predvsem v njihovih rokah, je v pogojih, ki krepijo socialistično demokracijo, dostojanstvo in svobodo človeka, odločilni činitelj še hitrejšega razvoja.

Pomen te reforme pa ni le gospodarski, marveč sega na vsa področja družbene dejavnosti, kakor je v svojem referatu poudaril predsednik Miha Marinko. Ta reforma ima splošno družbeni pomen in daje osnovo za globoke spremembe družbenih odnosov. S tem, da se osvobaja delo, se osvobaja tudi človek, da se z družbeno koristnim delom svobodno in zainteresirano uveljavlja tako v družbeni proizvodnji kakor v celotnem družbenem življenju, ki temelji na doslednem podružbljenju proizvodnih sredstev in izključuje vsako izkoriščanje človeka po človeku. Nasprotno, ta razvoj postavlja slehernega človeka v enakopraven položaj, da s svojim znanjem in sposobnostmi odreja sebi mesto, položaj in veljavo v družbi.

Smoter teh sprememb — ugotavlja resolucija kongresa — je pospešitev razvoja proizvodnih sil, proizvodnosti dela in poglavljanje socialističnih družbenih odnosov. Sicer priznavajo, da so šele na začetku vsega tega razvoja. Zato tudi poudarjajo, da morajo vse to proučevati, spremljati, analizirati, si izmenjavati izkušnje, da se bodo ljudje znašli, da bodo v danem položaju lahko razlikovali poglavitno od postranskega, da bodo pospešili proces spreminjanja družbe, skratka da bodo poiskali pravo mesto in smer delovanja tistega, kar se imenuje zavestne socialistične sile. Ljubljanski kongres je bil živ primer vsega tega, zato lahko rečemo, da Slovenija in vsa Jugoslavija stopa v novo etapo razvoja socialističnih družbenih odnosov — in v tem je zgodovinski pomen kongresa tudi za vso svetovno javnost.

In še eno je treba poudariti: V duhu prave socialistične politike je kongres obravnaval tudi vprašanja odnosov med narodi in državami ter problem narodnih manjšin in na tej podlagi prišel do načelnih ugotovitev, kot so zajete v resoluciji in kot jih že vsa leta uveljavlja tudi Zveza slovenskih organizacij na Koroškem:

»Socialistična zveza bo tako kot doslej tudi v naprej vzgajala svoje člane v duhu politike aktivne miroljubne koeksistence kot pogoj za to, da živimo v miru. Še dalje jih bo vzgajala tako, da bodo razumeli mednarodno politično dogajanje, posebno v odnosu s sosednimi deželami. Jugoslovanska politika dobrih odnosov s sosednimi deželami ustvarja vzdušje in s tem pogoje za zagotovitev vseh pravic narodnih manjšin in za napredek prijateljskega sodelovanja med narodi sosednih dežel. Socialistična zveza se bo kot doslej tudi v prihodnje borila zoper pojave nacionalne in lokalne nestrpnosti. Neposredna demokracija je nova pot, s katero uveljavljajo pripadniki manjšine svojo enakopravnost. Socialistična zveza bo krepila stike z naprednimi gibanji v sosednih deželah in podpirala napore naših narodnih manjšin v zamejstvu v boju za vse njihove narodnostne pravice.«

Opozorilo za ljudsko štetje:

Kaj bomo zapisali kot »občevalni jezik«?

Za neresnične podatke določa zakon občutne kazni

Prihodnji torek, 21. marca, bo po vsej Avstriji izvedeno uradno ljudsko štetje, pri katerem bo — kakor smo že zapisali — med drugimi vprašanji tudi posebno vprašanje po »občevalnem jeziku«. Po uradni interpretaciji se pri letošnjem ljudskem štetju pojmuje »občevalni jezik« kot tisti »jezik, ki se govori v občevanju z družinskimi pripadniki«.

Torej bomo v to rubriko zapisali tisti jezik, ki se ga poslužujemo v družini, to se pravi, da bomo na vprašanje pod rubriko 14 (občevalni jezik-Umgangssprache) odgovorili odnoso zapisali

slovensko odnosno slowenisch

Po mednarodnih merilih velja, da pride tukaj v poštev le pisni jezik in ne morebitna narečja. Predvsem pa smo po zakonu dolžni, da povemo oziroma zapišemo resnico, kajti zakon pravi: Kdor vedoma odnoso nalaže navede neresnične ali nepopolne podatke ali drugače z dejanji ali opustitvijo pravilnost ali popolnost štetja kakor njegovo izvedbo sploh ogroža, zagreši, če v tem ni dejanja, ki zasluži nižjo kazen, upravni prestop in bo kaznovan z denarno globo do 30.000 šilingov ali z zaporom do 6 mesecev; obe kazni se lahko izrečeta tudi skupno.

Podatki ljudskega štetja bodo po zagotovilu pristojnega ministrstva služili zgolj statističnim namenom, predvsem pa ljudsko štetje ni povezano z ugotavljanjem manjšine. Kljub temu so nacionalistični krogi na delu, da bi tudi tokrat potvorili resnično jezikovno stanje na Koroškem. Zato bodimo budni in ne dopustimo, da bi nas razni šovinistični elementi begali in kakor koli vplivali na našo odločitev. Ostanimo pri resnici in navedimo resnične podatke!

Zveza slovenskih organizacij

Končno tudi odškodnina za slovenske izseljence?

Zadnje sredo je bil parlamentu predložen osnutek 12. novele k zakonu o oskrbi žrtev, katere namen je, končno izpolniti upravičene zahteve žrtev političnega preganjanja po pravi škodi, ki so jo utrpeli v času od marca 1933 do maja 1945.

Pri tej dopolnitvi odškodninskega zakona, o kateri bo najprej razpravljala socialni odbor in bo potem predložena v odobritev in sklepanje parlamentu, gre v bistvu za dva problema: na eni strani nadaljnja odškodnina za tiste žrtve, ki so že doslej prejemale odškodnino, na drugi strani pa žrtve, katerih škoda doslej še ni bila popravljena. V prvo skupino spadajo na primer KZ-larji in podobni priporniki, ki so že prejeli priporniško odškodnino; le-tim bo odškodnina zvišana na dvojno višino, vsem tistim, ki doslej še niso imeli uradnega potrdila (Amtsbescheinigung), pa bo priznana tudi to hkrati z ugodnostmi na socialnem področju.

Posebno pa je 12. novela važna za tiste

poklicno vmešavali v popis prebivalstva, še prepočasen, zaradi česar so poskušali »prekrojiti z neznanstvenimi, nestrokovnimi in politično pogojenimi metodami resnično jezikovno podobo južne Koroške«.

Vse to velja iz zgoraj navedenih vzrokov v še večji meri tudi za to ljudsko štetje, zaradi česar koroški Slovenci že vnaprej odkramo veljavnost in priznanje vsakršnim iz kakršnekoli izjave pri ljudskem štetju izvirajočim zaključkom o narodnostnem stanju na Koroškem.

žrtve preganjanja, ki so doslej ostale brez odškodnine. V prvi vrsti gre tukaj za osebe, katere so bile iz narodnostnih vzrokov izseljene v kraje izven sedanjih meja Avstrije — kot je bil to primer pri slovenskih izseljencih. Za vsak mesec take omejitve svobode predvideva novi zakon odškodnino v višini 350 šilingov. Poleg tega je predvidena enkratna odškodnina v višini 6000 šilingov za tiste žrtve, ki so morale prekiniti svojo poklicno izobrazbo, ker so bile preganjane same ali njihovi starši.

Z zakonitvijo 12. novele k zakonu o oskrbi žrtev bodo torej končno upoštene tudi upravičene zahteve po odškodnini slovenskih izseljencev, ki so bili pri dosedanjih popravili škodam žrtvam fašizma vedno spet potisnjeni ob stran. Zdaj pa je pričakovati, da bo dolgoletna borba Zveze slovenskih izseljencev le rodila sadove!

Prav zaradi tega bomo koroški Slovenci tudi v smislu zakonitih predpisov, ki pod kaznijo prepovedujejo neresnične ali nepopolne podatke, vsi zapisali ali dali zapisati v rubriko 14 slovensko odnosno slowenisch, hkrati pa tudi budno spremljali vse dogajanje okoli popisa prebivalstva, ker se nacionalistični krogi že tedne pripravljajo, da bi s frivolno igro številke na škodo pravic našega ljudstva ponovno izmaličili dejansko jezikovno stanje na Koroškem.

Pretres ljudskega štetja 1951

V nekaj dneh — 21. marca — bo po vsej Avstriji uradno ljudsko štetje, pri katerem bodo poleg drugega ugotavljali tudi „občevalni jezik“. To vprašanje se je zlasti na Koroškem že pri zadnjem ljudskem štetju pred desetimi leti izkazalo zelo važno, ker so proti vsem zagovorom ravno iz podatkov o „občevalnem jeziku“ delali zaključke o narodnostnem stanju.

Dogodki okoli ljudskega štetja 1951 so že dobro v spominu, ko so z vsemi mogočimi in nemogočimi sredstvi stremeli za tem, da bi število ljudi, ki se poslužujejo slovenskega jezika, čim bolj zmanjšali. O podrobnostih tega prizadevanja ter njegovih posledicah je dr. Vladimir Klemenčič napisal obširno razpravo, podkrepiljo z obsežnim statističnim in dokumentarnim gradivom. Na podlagi znanstvene obdelave tega gradiva je prišel do naslednjih zaključkov:

Obseg ozemlja na Koroškem, kjer prebivajo Slovenci, so avstrijske oblasti uradno omejile že leta 1945 z določitvijo in omejitvijo ozemlja dvojezičnega šolstva. V to ozemlje so vključili s Slovenci kompaktno naseljena področja in pa področja, ki so v večji ali manjši meri jezikovno mešana.

Upoštevati moramo, da se je jezikovna struktura nekaterih področij na Koroškem med leti 1934 do 1951 do neke mere spremenila. Nedvomno je k temu prispeval svoj delež konstantni politični ponemčevalni pritisk, katerega označuje že štetje leta 1934, prav posebno pa še genocidni teror nacističnega režima, ki je materinskemu jeziku odtujil celo generacijo šolske mladine in pred katerim se je slovenski etnični element zatekel v varstvo anonimnosti nemškega občevalnega jezika.

V letih 1934 do 1951 je število prebivalstva na Koroškem naraslo pretežno na račun doseljenih Nemcev. Ker so imeli v vseh povojnih letih ti tuji prednost pri zaposlitvi v neagrarnih poklicih, si je moral višek delovne sile avtohtonega prebivalstva poiskati delo izven Koroške. Zaradi tega, ker so se Nemci doseljevali bolj na južno kot na severno Koroško, so bili seveda najbolj prizadeti Slovenci. Odseljevali so se na severno Koroško, v druge dežele Avstrije in tudi v tujino (Švica, Kanada). Gospodarskega napredka južne Koroške niso torej spremljale naravne migracije prebivalstva iz agrarnih področij v območje urbanskih centrov. Število avtohtonega slovenskega prebivalstva se je v agrarnih področjih zaradi izseljevanja zmanjšalo, v urbaniziranih območjih pa se je število nemškega prebivalstva povečalo na račun dosegljenih tujcev. Posledica tega je povečanje relativnega in absolutnega števila Nemcev in stagniranje števila domačega, na Koroškem rojenega prebivalstva.

Modernizacija prometnih poti in prometnih sredstev je približala gospodarske in upravne centre krajem iz širše okolice. Zaradi tega so si tuji ki so zaposleni v gospodarskih središčih, zgradili svoje domove v širokem zaledju Celovca, ki sega na območje ozemlja dvojezičnega šolstva po občinah Vetrinji, Trdnja ves, St. Tomaž, Zrelec in Pokrče ter v širokem zaledju Beljaka na območju občin dvojezičnega šolstva, po krajih občin Marija na Ziliji, Bekštanj in Vernberk. Omenjene občine so pod vplivom hitrega gospodarskega razvoja bližnjega mesta postale že ožje populacijsko, gospodarsko in naselbinsko urbanizirano, mestno zaledje. V vseh naštetih občinah se je v letih 1934 do 1951 zaradi živahne gradbene dejavnosti in doseljevanja prebivalstva povečalo število hiš in prebivalstva od 15 do 30 %. Tuji pa so naseljevali tudi manjša lokalno-gospodarska središča Koroške kakor Podkloster, Velikovec, Sinčovo in Borovlje z urbaniziranimi zaledji ožje okolice. Po rezultatih popisa za celotno ozemlje južne Koroške in še prav posebno za ožja gravitacijska območja gospodarskih centrov vidimo, da je ta proces izpodrivanja slovenskega prebivalstva nekaterim krogom, ki so se nepoklicano vmešavali v popis prebivalstva, še prepočasen. Po vsej sili so skušali s prikrivanjem števila slovenskega prebivalstva ustvariti videz, da je slovensko in mešano ozemlje na južnem Koroškem reducirano na otoke, ki jih med seboj ločijo pasovi naseljenosti z nemškim prebivalstvom.

Analiza popisnega gradiva iz leta 1951 nam je pokazala glavne črte in precej podrobnosti tega poizkusa prekrčiti z neznanstvenimi, nestrokovnimi in politično pogojenimi metodami resnično jezikovno podobo južne Koroške.

Že publiciranje jezikovnih podatkov štetja iz leta 1951 za Koroško je neadekvatno in strokovno neuporabno. Števila pod isto jezikovno označbo nihajo v raznih publikacijah brez pojasnila v taki meri, da ti podatki brez poprejšnjega temeljitega kritičnega pretresa niso uporabni niti tedaj, če bi jezikovnemu popisu iz l. 1951 globalno priznali strokovno vrednost.

Glavno zmedo v popisnih podatkih je povzročila osnovna znanstveno neuporabna postavka popisa, t. j. uvedba novih, vsem dosedanjim avstrijskim popisom neznanjih jezikovnih kategorij, ki so povezane z oznako »windisch«. Uvajanje, še posebno pa računsko izrabljanje te dejanske neeksistentne jezikovne kategorije za zmanjševanje relativnega

Deželnozborske volitve na Štajerskem:

Dobra šola za socialistično stranko

da nasprotnik ni na levi, marveč le na desni

Izid nedeljskih deželnozborskih volitev na Štajerskem kaže naslednjo številčno sliko: ÖVP 330.164 glasov (pri deželnozborskih volitvah leta 1957: 315.197; pri državnozborskih volitvah leta 1959: 308.835), SPÖ 292.067 (1957: 296.383; 1959: 312.776), FPÖ 50.726 (1957: 46.103; 1959: 47.160), KPÖ 26.880 (1957: 17.590; 1959: 21.654). Na podlagi teh rezultatov so posamezne stranke dobile naslednje število mandatov: ÖVP 24 (doslej prav tako 24), SPÖ 20 (doslej 21), FPÖ 3 (3) in KPÖ 1(0).

Štajerske volitve torej v bistvu niso privedle do večjih sprememb in je bilo s strani obeh velikih strank tudi že poudarjeno,

Razstava „200 let izobrazbe in vzgoje“ v Celovcu

V Celovcu so pred kratkim odprli obsežno razstavo „200 let izobrazbe in vzgoje“. Slavnostna otvoritev razstave je bila v veliki dvorani Doma glasbe, razstava sama, ki bo odprta daljši čas, pa se nahaja v Domu umetnikov. Razstava prikazuje razvoj avstrijskega šolstva v zadnjih 200 letih. Podrobno o razstavi bomo ob priložnosti še poročali.

Cestno omrežje v Jugoslaviji:

Neslavno zapuščino preteklosti

je treba odpravljati z velikanskimi napor

Stanje cestnega omrežja je ena izmed zgovornih prič, kako so prejšnji režimi v Jugoslaviji skrbeli za razvoj države. Posebno se je v tem oziru „izkazala“ stara avstro-ogrška monarhija, ki je s svojim „napredkom“ osrečevala tudi pretežni del današnje Jugoslavije. Če ne upoštevamo odsekov cest, ki gredo skozi večja mestna središča, oziroma krajših odsekov, speljanih do mest, potem moramo ugotoviti, da do konca leta 1918, ko je postala Jugoslavija samostojna država, na njenem ozemlju skoraj ničesar ni bilo storjenega za modernizacijo cest.

Prvi resnejši začetki graditve sodobnih cest segajo šele v dobo med obema svetovnjima vojnima. Pa tudi v tem času so bila tozadevna dela izvedena v relativno zelo majhnem obsegu. Tako je bilo ob koncu druge svetovne vojne v Jugoslaviji moderniziranih skupno le 1500 km cest, kar pomeni v primerjavi s celotnim cestnim omrežjem komaj 1,8 odstotka.

Tako stanje je po rojstvu nove Jugoslavije zahtevalo ogromne vloge za modernizacijo že obstoječega cestnega omrežja ter za izgradnjo novih cest. In dejansko je bilo na tem področju v zadnjih petnajstih letih opravljeno ogromno delo, saj je bilo v Jugoslaviji v začetku leta 1960 že skupno 82.210 km vseh cest, od tega 6061 km ali 7,3 % modernih cest (asfaltiranih, betoniranih ali obloženih s kockami in drugim materialom), nadalje 49.090 km gramoznih cest in 27.059 km cest lokalnega pomena.

Še večji uspeh pa bo na tem področju dosežen v prihodnjih petih letih, ko bodo za modernizacijo in izgradnjo cestnega omrežja vložili na stotine milijard dinarjev. Pretežni del teh sredstev bo namenjen dograditvi modernih magistral, kot so na primer avto cesta „Bralstvo in enotnost“, nadalje Jadranska magistrala in druge sodobno urejene prometne žile, ki bodo Jugoslavijo prepletale s severa proti jugu in z zahoda proti vzhodu. Po dograditvi teh prometnih zvez se bo Jugoslavija uvrstila med liste evropske države, ki po gostoti cestnega omrežja niso pod evropskim povprečjem; pri tem pa se bo ponašala z modernimi cestami, ki se bodo lahko merile z naj-sodobnejše urejenimi cestnišči Evrope.

Obrambno ministrstvo pred problemom:

Kam z reaktivnimi letali?

Prebivalstvo glavnega mesta Koroške je v hudi stiski: kako ubraniti se pred tem, da bi obrambno ministrstvo vsililo na celovško letališče reaktivna vojna letala? S tem vprašanjem so se bavili že najrazličnejši krogi, na svoji zadnji seji pa se je proti namestitvi takih letal soglasno izrekel tudi celovski mestni občinski svet.

Kako je prišlo do tega košljivega problema? Obrambno ministrstvo, katerega šef minister Graf ob vsaki priložnosti tarna, da za obrambo dežele ni dovolj denarja na razpolago, je za 50 milijonov šilingov kupilo na Švedskem 15 reaktivnih lovcev. Letala bi že lahko bila v Avstriji, vendar je ministrstvo šele zdaj ugotovilo, da v vsej državi ni primerne letališča za taka letala, razen Celovca. Torej bomo letala namestili v Celovcu, so

in absolutnega deleža slovenskega občevalnega jezika, je koncesija nemškemu nacionalizmu, ki skuša slej ko prej naravno slovensko etnično skupnost statistično razbiti in kolikor mogoče zanikati. Posebno značilno je, da za uvažanje jezikovne kategorije »windisch« najdemo paralelo samo v nacističnem štetju na Koroškem leta 1939. (Se nadaljuje)

da bo tudi v bodoče treba vztrajati pri sodelovanju. Kljub temu pa je izid volitev pravzaprav razočaral obe koalicijski stranki: SPÖ je zgubila na glasovih in na mandatih, ÖVP pa ni dosegla cilja, za katerega se je gnala z vsemi silami, namreč 25. mandat in s tem večino v deželnem zboru. Vprašanje je samo, katera stranka bo lažje prebolela sedanjí neuspeh. Če se bodo socialisti hoteli učiti na izkušnjah, potem bodo morali pač ugotoviti, da je bila njihova volilna kampanja že načelno zgrešena. Taka napaka se da brez težav popraviti, sploh pa malenkostno nihanje pri glasovih odnosno mandatih še ni nujno potrebno, da bi imelo resnejše posledice za bodočnost. Nekoliko drugače je položaj pri ÖVP, ki je kljub nauku zadnjih državnozborskih volitev tudi tokrat stremela po samovladi in so ji volivci ponovno povedali, da v Avstriji ni razumevanja za taka stremeljenja, marveč je pretežna večina prebivalstva slej ko prej za sodelovanje, ki se je v vseh povojnih letih izkazalo kot najbolj uspešna in plodna oblika vladanja.

K najbolj resnemu premisleku je po štajerskih volitvah vsekakor prisiljena SPÖ kot edina stranka, ki je zgubila glasove in mandat. Toda zelo zgrešeno je, če zdaj vali krivdo na KPÖ kot razbijača levice. Mnogo bolj pravilno in potrebno je, da se končno pribori do spoznanja, da nasprotnik ni na levi, marveč samo na desni!

PO ŠIRNEM SVETU

Zagorje. — V rudniku rjavega premoga v Zagorju je prišlo prejšnji teden do hude nesreče, ki je zahtevala življenja 13 rudarjev. Vest o nesreči je močno pretresla delovne ljudi po vsej Jugoslaviji in so delovni kolektivi iz vseh predelov države naslovili na rudarje v Zagorju ter na svojce ponesrečenih sožalno brzojavke, hkrati pa jim poslali visoke vsote denarja. Prav tako so svoje sožalje izrazili tudi najvišji predstavniki oblasti.

London. — Na konferenci predstavnikov vlad angleške skupnosti narodov so med drugim obravnavali tudi vprašanje razorožitve in izrazili prepričanje, da je rešitev tega vprašanja nujna, če hočemo obvarovati mir v svetu. Načelno so se strinjali tudi o tem, da je treba k pogajanjem o razorožitvi pritegniti tudi LR Kitajsko, in sicer ne glede na to, ali jo nekatere države priznavajo ali ne.

Monrovijska. — V ponedeljek je prispel predsednik FLR Jugoslavije maršal Tito s svojim spremstvom na uradni obisk v Libanijo. Poprej je predsednik Tito bival v Gani, kjer je imel s predsednikom ganske vlade Nkrumahom ter drugimi ganskimi državniki razgovore, med katerimi so bile vezi med Gano in Jugoslavijo še utrjene in pri katerih je bilo poudarjeno, da sta obe deželi odločeni prispevati vse napore, da bi razvili vsestransko sodelovanje, in skupaj delati za okrepitev miru in izboljšanje mednarodnega sodelovanja.

Washington. — Strokovnjak za vesmirske plete Wernher von Braun je izjavil, da bi voznina na Luno in nazaj sedaj znašala 600.000 dolarjev skupno s hranom in drugimi potrebščinami. Enkratno potovanje okoli Zemlje pa bi stalo 30.000 dolarjev na osebo. Stroški za take plete so se v teku zadnjih let znatno zmanjšali, kajti še pred štirimi ali petimi leti je funt koriste težje, ki so jo spravili v tir okoli Zemlje, stal ameriškega davkoplačevalca od 308.000 do milijona dolarjev. Do leta 1967 pa se bodo ti stroški po napovedi Brauna znižali celo na 500 dolarjev.

Tunis. — Podpredsednik začasne alžirske vlade Krim Belkasem je izjavil, da se moč revolucije tako v notranjosti kakor tudi v zunanosti dalje krepi. Med svojo zadnjo diplomatsko misijo pri raznih arabskih državah je Belkasem opazil največje razumevanje in so vlade teh držav poudarile svojo podporo politiki alžirske vlade in borbi alžirskega ljudstva za neodvisnost.

Pariz. — V francoski prestolnici je slišati, da bodo v najkrajšem času določeni pogoji in rok za začetek pogajanj med francosko in alžirsko vlado. Podpredsednik alžirske vlade je v tej zvezi dejal: Ponudili smo pogajanja, prihodnji dnevi pa bodo pokazali, če so pogajanja mogoča.

New York. — Na pobudo Afganistana, Indije in Pakistana je bila v odboru OZN za človeške pravice sprejeta nadaljnja resolucija, s katero se predlaga, naj se uvede „leto svobode pred predsodki in diskriminacijo“. V smislu te resolucije naj bi posamezne države začele s tako vzgojo, ki bi pobijala plemenske predsodke ter versko in narodnostno nestrpnost.

Bonn. — Zahodnonemški kancler Adenauer je na nedavni tiskovni konferenci spet pogreval svojo staro tezo, da je sicer za mirovno pogodbo, vendar samo za celotno Nemčijo, nikakor pa ne za mirovno pogodbo s dvema nemškima državama. Nekoliko bolj popustljiv je v tem vprašanju berlinski župan in socialdemokratski kandidat za novega kanclerja Brandt, ki je izjavil, da je sicer prepričan pristaž združitve obeh nemških republik, toda ne bi se strinjal s tem, če bi to stalo človeška življenja.

Dunaj. — Za novega veleposlanika Zahodne Nemčije v Avstriji je bil imenovan dr. Friedrich Janz, ki bo zamenjal dosedanjega veleposlanika Müller-Grafa.

„Slovenski oktet“ na Norveškem

V torek je imel „Slovenski oktet“, ki sodi med najboljše vokalne ansamble v Evropi, svoj prvi nastop v okviru sedanjega gostovanja na Norveškem. Nastopil je v veliki koncertni dvorani „Aula“ v Oslu, kjer je pel renesančne pesmi, nadalje jugoslovanske pesmi ter pesmi raznih narodov. Spored tega koncerta je oddajal tudi norveški radio. Poleg tega obsega gostovanje „Slovenskega okteta“ še nastope v pomorskih mestih zahodne Norveške Alesundu, Kristjansundu, Moldeju, Sikiloenu in Voldi.

VIII. jugoslovanski izseljenski teden

Kakor vsako leto bodo izseljenske matice tudi letos priredile posebne prireditve za rojake, ki bodo iz drugih držav obiskali svojo staro domovino. Prireditve bodo vključene v poseben jugoslovanski izseljenski teden — letos že osmi — za katerega je tokrat odgovorna Slovenska izseljenska matica, ki je že začela s pripravami.

Letošnji izseljenski teden bo potekal v okviru dveh pomembnih obletnic: 20-letnice vstaje jugoslovanskih narodov in 10-letnice Slovenske izseljenske matice. Razen sprejemov in izletov v zgodovinske kraje bo za rojake uprizorjena v Križankah v času Ljubljanskega festivala opera „Ero z onega sveta“. Največja prireditev pa bo nedvomno v Postojni na Dan borca 4. julija, ko bodo izseljenci prisostvovali odkritju spomenika pred Postojnsko jamo. Poleg tega pa bodo zanje priredili v svetovno znani jami koncert.

Da bo udeležba izseljencev na teh prireditvah množična, je razvidno že iz tega, da bo samo število slovenskih izseljencev, ki bodo letos obiskali staro domovino, znašalo okoli 500 oseb.

Razširimo dejavnost in vpliv prosvetnih društev

(2. nadaljevanje)

Kakor povsod tako tudi pri nas država, dežela in občine zbirajo in delijo sredstva za podporo ustanovam in organizacijam, ki med ljudstvom širijo kulturo in ljudsko prosveto. V vsaki od zveznih dežel obstoja in deluje takojimenovani »Zvezni referent za ljudsko prosveto« in v vsaki od zveznih dežel so letno na razpolago proračunska sredstva za podporo kulturnim in prosvetnim ustanovam. Tudi vrsta občin določi vsako leto v isti namen gotov del svojih sredstev.

Slovenskih prosvetnih organizacij — naših prosvetnih društev in Zveze — in njihovih potreb Zvezni referent za ljudsko prosveto ne upošteva. Poskrbljeno pa tudi ni, da bi bila naša prosvetna društva in Zveza deležni podpor iz deželnih proračunskih sredstev, kakor so jih deležne nemške kulturne in prosvetne ustanove v deželi. Pač pa morajo naša prosvetna društva in Zveza redno odšteti vse v poštev prihajajoče davke in prispevke državi, deželi in občinam. Tu med našimi prosvetnimi organizacijami in drugimi v deželi ni razlike. Dolžnosti in obveznosti do družbenih blagin so enake, pravice pa so deljene. Tako je v letu 1960 morala samo Slovenska prosvetna zveza brez včlanjenih društev zaradi svoje dejavnosti plačati 37.000 šil. davkov, iz sredstev za ljudsko prosveto pa za svoje potrebe in delo ni dobila niti groša prispevka.

Slovenske kulturne in prosvetne ustanove in organizacije na Koroškem je nazivem oropal njihovega premoženja, uničil jim je dragocene knjižnice ter potrebnost za dramatsko in glasbeno dejavnost. Prizadejana škoda gre v milijone šilingov. Dolež še ni bila popravljena ali poravnana in tudi sedaj še ni, ko so taisti ljudje, ki so tako ali tako sodelovali pri zaplombi ali uničenju našega društvenega premoženja in ki so sežigali naše knjige na grmadah, dobili od države odškodnino za svoj pripor po osvoboditvi.

Škoda naših kulturnih in prosvetnih organizacij je popisana in potrjena ter pristojnim krogom prijavljena. Po šestnajstih letih obstoja druge republike bi bila res že lahko popravljena, kljub temu pa še ni izgleda, kdaj se bo to zgodilo.

Odnos družbe in režima, v katerem živimo koroški Slovenci, do naših kulturnih in prosvetnih ustanov in organizacij — to očitno kažejo ravnokar navedeni primeri — nikakor ni tak, da bi lahko kdorkoli trdil, da smo enakopravni in da imamo za svoj prosvetni razvoj in za kulturno rast iste pogoje, kakor jih imajo nemške govoreči sodeželani. Zaradi zapostavljanja in preganjanja slovenskih prosvetnih ustanov in slovenske kulture na Koroškem v preteklosti in v duhu državne pogodbe pa bi morali biti prav na tem področju deležni dvojnemu skrbni in pomoči države.

Take pomoči pa so — kakor izgleda — v deželi deležne ustanove, ki ob toleranci političnih oblasti, zlasti pa celovskega škofijskega ordinariata oživljajo nemške nacionalistične strasti in izvajajo moralni in gospodarski pritisk na naše ljudstvo. Krog sodelujočih pri lanskem proslavah 40-letnice plebiscita in v ta namen zapravljeni sto tisoči šilingov javnih denarjev so za to trditev najzgovornejša priča. O sporazumnosti in celo vodilni vlogi ordinariata pri oviranju dela slovenskih prosvetnih ustanov pa je primerov še mnogo več. Njegov pritisk na slovenske duhovnike je vedno ostrejši. Vedno bolj jih ordinariat sili, da se slovenskega jezika poslužujejo le še kot začasna sredstva v izpolnjevanju svojih nalog in dolžnosti. Ukinitve slovenskega veronavka v šolah je za to najboljši dokaz.

Ne vemo, če misli ordinariat na ta način resno braniti vero med koroškimi Slovenci ali pa hoče s svojo strogo zahtevo po »krščanski pokorščini« v koroški nactonalistični družbi doprinesti svoj vidni delež k dosegi njenega namena: uničenja koroških Slovencev. Mi se v naših prosvetnih in kulturnih prizadevanjih uprašanja vere in vernosti ne dotikamo. To je osebna stvar. Mi le vemo in smo vedno bolj prepričani, da na Koroškem ni v nevarnosti vera, temveč je v nevarnosti naš narodni obstoj, po katerem celovški ordinariat enako streže, kakor druga protislovenska nemško nacionalistična združenja.

(Se nadaljuje)

Pripadniki manjšin na kongresu SZDL:

Svobodni razvoj manjšin v Jugoslaviji

naj služi za zgled drugim državam pri obravnavanju manjšinskega vprašanja

V razpravah na V. kongresu SZDL Slovenije so sodelovali tudi predstavniki italijanske in madžarske manjšine ter delegati tistih okrajev, kjer poleg večinskega slovenskega naroda žive tudi pripadniki narodnih manjšin. Iz njihovih izjavanj je bilo povzeti, da se pripadniki manjšin v Jugoslaviji nikakor ne izživljajo v ozkih okvirih izolacije, marveč so kot enakopravni državljani aktivno vključeni v splošno državno življenje in kot taki sodelujejo na vseh področjih političnega, gospodarskega, kulturnega in družbenega dogajanja.

Plinio Tomasini je govoril o položaju italijanske manjšine v koprskem okraju in poudaril, da italijanska manjšina in njene pravice ne prihajajo do izraza zgolj v svobodnem kulturnem življenju s tem, da ima svoje šole, krožke, knjižnice, gledališča itd., temveč prvenstveno in, kar je bistveno, v tem, da člani manjšine aktivno in neposredno sodelujejo v gospodarskem in političnem življenju ter neposrednem upravljanju s sredstvi in pri delitvi dohodka. Manjšina je torej integralni sestavni del socialistične skupnosti. V okviru splošnega razvoja no-

vih družbenih odnosov se skupaj z ostalimi jugoslovanskimi narodi tudi italijanska manjšina razvija kot proizvodni činitelj in kot popolnoma enak člen v družbenem sistemu, ki odloča o vseh ukrepih. Istočasno pa ohranja in celo bogati svoje kulturno bogastvo, in to bolj kot kdaj koli prej. Teh možnosti, ki so bile prej absolutno domena buržoazije, se danes poslužujejo ribiči, delavci in kmetje. Ta primer svobodnega razvoja pripadnikov italijanske manjšine naj bi služil kot zgled, kakšni naj bi bili odnosi med narodi v svetu.

Enakopravnost manjšine — stvarnost

Aleksander Török kot pripadnik madžarske manjšine je na kongresu govoril v svoji materinščini. Poudaril je, da enakopravnost manjšin v Jugoslaviji temelji na dejstvih. Madžarska manjšina v mursko-soboškem okraju, ki šteje 11.000 ljudi, ima vse pogoje, da lahko na gospodarskem, političnem in kulturno-prosvetnem torišču uveljavlja svoje narodnostne pravice. Madžarska manjšina ima svojega predstavnika v republiški ljudski skupščini, zastopana pa je tudi v vseh ostalih oblastnih in političnih forumih. Zato ni nič posebnega, če se predstavniki madžarske manjšine lahko oglašajo k besedi v materinem jeziku. Pripadniki madžarske manjšine imajo časopis v svojem jeziku, imajo redne radijske oddaje v madžarščini, na razpolago pa so jim tudi štiri osrednje knjižnice. Članstvo socialistične

zveze med madžarsko manjšino se je v zadnjih dveh letih povečalo za okoli 50 odstotkov in je Socialistična zveza torej tudi zanje že postala široka demokratična tribuna za reševanje vseh problemov.

Manjšina ima vse pogoje za razvoj

Prav tako v materinščini je govoril predstavnik italijanske manjšine iz Kopra Apolonio Abram, ki je dejal, da ima Itali-

Dvojezičnost pogloblja enakopravnost

Delegat iz Murske Sobotne Franc Šebjan nič je govoril o sožitju dveh narodov v Prekmurju in zlasti poudaril veliki pomen dvojezičnosti. Dejal je, da dvojezičnost pomeni na eni strani odpravo vseh moralno-političnih pregrad med sosednjima narodoma, po drugi strani pa zavestno skrb narodne večine za manjšinski življenjski tako glede večjih možnosti za aktivno vključevanje v gospodarsko in družbeno-politično življenje kakor tudi glede ohranjanja ter uporabe manjšinskega jezika ter manjšinskih kulturnih dobrin. Uveljavitev načela dvojezič-

janska manjšina vse možnosti za nadaljnje usposabljanje in razvoj. Imamo svoje italijanske šole, iz katerih odhajajo mladi ljudje na univerze. V Piranu imamo ekonomsko šolo, oblike izvenšolskega izobraževanja omogočajo članom naše etnične skupine, da se aktivno uveljavljajo v našem družbenem življenju. Vse, kar imamo, pa ne izhaja samo iz jugoslovanske ustave, marveč izhaja iz družbenih potreb naše socialistične stvarnosti. Nad 60 članov naše narodnostne skupine aktivno sodeluje v organih samoupravljanja; pri tem ne gre za formalizem, temveč so pripadniki italijanske manjšine aktivni člani v raznih organih, aktivni delavci v družbeno-političnem življenju. Prav smešno se nam zdi, ko se pojavljajo ljudje, ki bi hoteli z nekakšnimi memorandumi ali drugimi podobnimi formalnimi oblikami „zaščititi naše pravice“. Mi smo šli mnogo dalje od memorandumov; pripadniki narodne manjšine smo sodelovali v osvobodilnem boju in v naporih za socialistično izgraditev dežele. Zato smo politično občutljivi in zato imamo vso moralno pravico povedati vsem tistim, ki nam govorijo o raznih memorandumih, naj oni, tam, spoštujejo pravice, tiste minimalne pravice, ki pripadajo slovenski manjšini v Italiji. Mi ne potrebujemo nikakršnih zaščitnikov, aktivno se vključujemo v naš gospodarski napredek in tako gradimo tudi sebi temelje za nadaljnji razvoj.

nosti pogloblja in izpopolnjuje z novo vsebino narodno enakopravnost. Dvojezični pouk je dal kljub raznim težavam izredno dobre politične in vzgojne sadove. Dvojezične šole postajajo šole sožitja otrok dveh narodnosti in tudi sodelovanja staršev. Zgled resničnega napredka je premagal nezaupanje tistih, ki so iz kakršnega koli razloga stali ob strani. Potrebna je nenehna skrb in čut odgovornosti večine za razvoj manjšine, za napredek dvojezičnosti, ki se na prizadetih območjih uveljavlja na vsej črti.

Slovenski pisatelji in pesniki

bodo nastopili v okviru našega prosvetnega in kulturnega tedna

V okviru našega kulturnega in prosvetnega tedna, ki ga prireja Slovenska prosvetna zveza skupno z včlanjenimi Slovenskimi prosvetnimi društvi širom slovenskega in dvojezičnega ozemlja Koroške, bomo ponovno imeli priložnost, da prisluhnemo izbrani slovenski besedi, ki nam jo bodo posredovali umetniki naše materne govorice — priznani slovenski pisatelji in pesniki. Še so nam v dobrem spominu lanskoletni literarni večeri, ki so bili za nas edinstven kulturni užitek, saj so nam prikazali visoko umetniško raven slovenske književnosti. Istemu namenu bodo služile tudi letošnje literarne ure, ki bodo tokrat zajele še mnogo več krajev in s tem tudi bistveno večje število naših ljudi.

Šest pisateljev in pesnikov bo letos sodelovalo na literarnih urah: trije, ki bi jih lahko šteli med starejšo generacijo — to so France Bevk, Anton Ingolič in Matevž Hacc; ostali trije — Janez Menart, Lojze Krakar in Slavko Kočvar — pa so predstavniki mlade generacije slovenskih književnikov, ki pa so se s svojimi stvaritvami prav tako že uveljavili v literarnem svetu. Vsi so se javnosti predstavili tako z objavami svojih del v raznih revijah kakor tudi z lastnimi knjižnimi izdajami, iz katerih nam bodo brali pesmi in povesti.

Čeprav so nam nekatera imena morda še nekoliko manj znana, pa so med njimi tudi naši stari znanci, da omenimo samo Bevka in Ingoliča. Vse pa bomo spoznali in vzljubili na literarnih urah, ko se nam bodo predstavili z bogastvom svojega književnega ustvarjanja.

Predavanje ruskega filmskega znanstvenika

Danes, petek 17. marca, ob 19.30 uri bo znani ruski filmski znanstvenik in filmski kritik Rostislav Nikolajevič Jurenjev predaval v risalnici deške glavne šole IV v Celovcu, Lidmanskýgasse 22. Snov predavanja je „Sovjetski film v sedanjosti“.

Filmski znanstvenik Jurenjev sodeluje pri

več sovjetskih časnikih in časopisih, na filmski visoki šoli pa predava o dramaturgiji, filmski dramaturgiji in zgodovini filma. V kratkem bo izšlo njegovo delo „Sovjetska filmska veseloigra“.

Po predavanju bodo v Celovcu predvajali ruski film „Ena človeška usoda“.

VELIKOVEC

Pred nedavnim je mestni občinski odbor sklenil in odobril proračun za letošnje leto. Proračun občinske uprave izkazuje precej visoke vsote ter je za 448.100 šilingov višji kot v prejšnjem letu. Redni proračun s 5.963.400 šilingi in izredni proračun z 2.541.200 šilingi v izdatkih in prejemkih je izravnani.

Poleg drugih izdatkov je posebno visoka vsota namenjena za šolstvo in sicer 872.000 šilingov. Od tega denarja odpade za fond šolskih gradenj, za šolsko občinsko zvezo in druge namene 356.700 šilingov, za osnovno šolo 387.000 šilingov, za mestno gospodinjstvo šolo 116.000 šilingov ter za kmetijsko poklicno šolo 12.000 šilingov. Razen tega so namenili za kulturne potrebe mesta, to je za pospeševanje društev, knjižnic ter drugo kulturno dejavnost 175.000 šilingov.

Brez dvoma je lepa vsota denarja odobrena za šolske, prosvetne in druge kulturne namene. Kultura je dragocena dobrina, če služi plemenitim idealnim ciljem, na naših tleh predvsem izločitvi narodnostne mržnje in nestrpnosti, kajti med kulturnimi ljudmi, tudi ljudmi različnega porekla, naj bi bilo lepo in prijateljsko sožitje ob medsebojnem spoštovanju. Takoimenovano kulturno delo pa, ki skuša pod krilatico kulturne dejavnosti opraviti drugo številčno in ekonomsko šibkejšo narodnost ob njeno kulturo, narodno zavest in samobitnost, ne moremo imenovati kulturno delo, vendar si prav tako "kultura" žali v naši pokrajini tako rado in načrtno privoščijo mnoga društva s prozornim namenom raznaroditi slovensko ljudstvo na Koroškem. Želimo, da bi se v okrajnem mestu Velikovcu, središču ozemlja, ki ga naseljuje od davnih dni slovensko prebivalstvo, uveljavili zares kulturni ljudje, ki bodo pometali in pomeli s temno nekulturno preteklostjo sovraštva do koroških Slovencev.

Po naši zemlji

Prosvetni večer v Škofičah:

„Še pojdamo v Škof'če“

Nihče ni pričakoval, nihče ni verjel, da bo prosvetni večer SPD „Edinost“ v Škofičah po sporedu tako pešter in tako lep, zlasti pa tako dobro obiskan, kakor je bil. Vsi, ki smo se ga udeležili v nabito polni Schützovi dvorani, smo bili veselo iznenađeni. Občudovali smo veliko prizadevnost društvenega odbora, ki jo je vložil v pripravo tega večera. Spet je nastopil trinajstčlanski škofiški moški pevski zbor in doživel pozdrav viharnege aplavza, spet so se predstavili škofiški tamburaši in spet je zaigrala spretna ter pomlajena škofiška igralna družina. Ta spored pa je prepletal nastop društvenega instrumentalnega tria, ga izpopolnjeval in oplešaval. Na obnovitveno manifestacijo prosvetnega življenja v Škofičah pa sta prihitela še pevska zbor SPD „Zvezda“ iz Hodiš in „Svoboda“ iz Loge vasi.

Dve in polurni spored je začel pevski zbor iz Loge vasi, za njim pa so nastopili Hodišani. Potem so se razgrnili po odru pevci iz Škofič in tamburaški zbor z mladim harmonikašem Brankom Miškulnikom v

sredini. Le-ti so svoje nastope menjavali z instrumentalnim triom in navdušili tako, da je ob njihovem igranju in prepevanju sodelovala cela dvorana. Posrečena sprememba v nastopu škofiških prosvetašev pa sta bili zelo dobro odigrana veseloigra „Rdeči nosovi“ in spretna povezava, s katero je Kori Perč pripravljala, tolmačil in spremljal nastope.

Po sporedu Škofičanov so se še enkrat predstavili hodiški in logaveški pevci, nakar so se jim pridružili še Škofičani. Na odru je stal 30 članski združeni zbor „Vrbsko jezero“ in s „Spomini“ ter pesmima „Juhe, pojdamo v Škof'če“ in „Mojce“ dal krono bogatemu in lepemu sporedu.

Škofškemu prosvetnemu društvu, zlasti pa njegovemu odboru, ki je z velikim trudom pripravil ta bogati večer, pa tudi vsem sodelujočim k lepemu uspehu čestitamo in želimo, da bi s svojim samoniklim delom nadaljevali in tako zadostili težnjam in želji hvaležnih obiskovalcev, ki so ob razhodu dejali: „Še pojdamo v Škof'če.“

VABILO

Slovenska prosvetna zveza

V soboto, dne 18. marca 1961, ob 20. uri v veliki dvorani Doma glasbe v Celovcu

Koncert plesnega orkestra RTV Ljubljana

pod vodstvom BOJANA ADAMIČA

Pojejo: Marijana Deržaj, Ljubljana
Majda Sepe, Ljubljana
vokalni kvartet MELOS, Zagreb

Predprodaja vstopnic: v knjigarni „Naša knjiga“ Celovec, Wulfengasse 15, pri Deželnem potovalnem uradu, Celovec Novi trg, pri krajevnih prosvetnih društvih.

Petrova mama

V sredo smo na pokopališču v Nonči vasi položili k večnemu počitku telesne ostanke nadse spoštovane in priljubljene Petrove mame, Ivane Messner iz Doba. Dobra mati je preminula pri svojem sinu Štefju, župniku v Železni Kapli. Ob zadnjih trenutkih njenega življenja je bila pri njej zbrana vsa žalujoča družina, pogrebni svečanosti pa se je udeležila velika množica žalnih gostov iz vseh strani in s tem izkazala pokojni materi zadnjo čast in globoko spoštovanje. Pokojna Petrova mama izvira iz Notranjskega, iz trde kraške zemlje. Njen oče je v Ameriki prišedel kot obrtnik toliko, da so se iz Krasa preselili na Koroško in kupili Žlindrovo posestvo v Dobu. Pred prvo svetovno vojno je bilo na Koroškem mnogo posestev naprodaj, trdega napornega dela va-

jeni in štedljivi Kraševci pa so jih ohranili in obdržali skozi vse gospodarske stiske. Žlindrovi otroci so se kaj kmalu vključili v pliberško slovensko prosvetno društvo; z veseljem so brali, se izobraževali ter sodelovali pri slovenskih igrah in drugih kulturnih prireditvah. Iz tega skromnega samorastnega delovanja, vendar bogatega duhovnega zaklada, je tudi pokojna Ivana roj. Možina, ki se je pozneje poročila k Petru, črpala vzpone, da je izoblikovala v sebi lik in značaj žene z vsemi dragocenimi vrlinami slovenske matere na Koroškem.

Z možem je za svojo družino skrbela in se prizadevala v trudu in znoju, z žrtvijo in odpovedjo. Skrbela je za vsakdanji kruh in kar je veliko, za izobrazbo, ker vse otroke je šolala: Štefja za duhovski poklic, Jozeja, ki je padel v vojni, je dala v kmetijsko šolo na Grm, Marijo je vpisala v gospodinjstvo šolo na St. Jakobu, Janku, Franciju in Reziki pa je omogočila učiteljski poklic. V gospodarski stiski v 30-tih letih se je dobesedno žrtvovala za šolanje svojih otrok. Pozimi in poleti je nosila dan za dnem mleko iz Doba, eno uro hoda v Pliberk, pritrkala si je od ust jajca in maslo: smetano kmečkih pridelkov je bilo treba vnovčiti, da je bilo sredstev za njene študente v Celovcu. Dajala jim je sebe in se razdala, kakor pravi Ivan Cankar o svoji materi: „Tvoje telo smo uživali in Tvojo kri smo pili, zato si šla tako zgodaj od nas.“ Življenjska pot naših slovenskih kmečkih mater je, da prinašajo kot doto neveste v hišo skrbne, delavne roke, zapuščajo to hišo pa s šopom otrok in vnukov, ki se krčevito oklepajo maminih in babičnih od dela razpokanih in razširjenih obnemoglih dlani.

Otroci so študirali in svoje poklice dosegli, mati pa jim je pravila: bodite taki, kot sem vas učila! V besedah dobre, preproste izobražene matere je pogosto več modrosti, kakor v kupih učenih knjig. Po vzgoji, želji in volji matere Ivane Messner so otroci postali izobraženci ter koristni člani človeške družbe in predvsem slovenskega narodnega

V neizmerni žalosti sporočamo, da je v miru Gospodovem zaspala naša dobra, nadvse ljubljena

Ivana Messner

Petrova mama

po hudi bolezni, previdena z zakramenti za umirajoče, v 71. letu starosti, v nedeljo, dne 12. marca, ob enajstih ponoči.

Drago rajnico smo prepeljali iz Železne Kaple na njen dom v Dob pri Pliberku, od koder smo jo spremili v sredo, 15. marca, ob 9. uri dopoldne na pokopališče v Nončo vas pri Pliberku.

Dob pri Pliberku, 13. marca 1961

V neizmerni žalosti:

Štefan, mož; Štefja, Marija, Terezija, Janko in Francelj, otroci; Marija, sestra; Janez in Jože, brata; Ljudmila, svakinja; Franc in Rudi, zeta; Gretl in Olga, snahi; Marica, Mirko, Štefka, Jože, Francej, Kristjana, Mateja, vnuki in vnukinje

v imenu vseh drugih sorodnikov.

Poslušali smo petje

ki je kipelo iz src in segalo v srca

Prejšnjo soboto zvečer se je več koroških Slovencev iz Avstrije mudilo na Ravnah na Koroškem. Vedeli smo, da bo v kraju železarjev pevski koncert, kar pa smo ta večer lepega doživeli ob silni, čustveno in vroče podani zvočni barvitosti, ne moremo z besedo primerno izraziti.

Koncert je priredil Občinski svet Svobod in prosvetnih društev na Ravnah, koncertirali pa so pevke in pevci učiteljskega pevskega zbora »Slavko Osterc«. Zbor predstav-

lajo učiteljice, učitelji in profesorji mariborskega okraja, dirigira pa mu Jože Gregorc, profesor na višji pedagoški šoli v Mariboru.

V napolnjeni prosvetni dvorani so poslušalci brez izjeme z velikanskim navdušenjem sprejemali z odra sipajočo se lepoto dovršeno podane slovenske pevske umetnosti, petje, ki je izžarevalo iz src in segalo v srca vsem. Na vodilnem mestu je bila naša koroška pesem, dragoceni biser naše narodne kulture, ki so jo zapeli čudovito lepo. Mogočen vtis pa so skratka napravile in zapustile vse pesmi bogatega in pestrega sporeda, melodije, ki še dolgo ne bodo izzvenele v ušesih navdušenih in hvaležnih poslušalcev; posebno priznanje pa velja še odličnim solistkam in solistom.

Po koncertu se je razvila sproščena in prišerna družabnost v kavarni Doma železarjev. Hvaležnost, ki smo jo prirediteljem izrazili za neizbrisno lepo umetniško doživetje na tem večeru, ponavljamo tudi tem potom.

Kulturni in prosvetni teden koroških Slovencev

Literarne ure s slovenskimi književniki:

Spored prireditev od nedelje do petka

V NEDELJO, 19. MARCA:

Globalasnica ob 14.30 uri pri Grajnerju, Hodiše ob 14.30 uri pri Ravju na Rjavcu, Loče nad Baškim jezerom ob 19.30 uri pri Pušniku v Ratenčah.

V PONEDELJEK, 20. MARCA:

Celovec ob 20.00 uri v Domu glasbe.

V TOREK, 21. MARCA:

Borovlje ob 20.00 uri v društvenem lokalu pri Bundru; St. Janž v Rožu ob 20.00 uri v društvenem lokalu v Zadržnem domu.

V SREDO, 22. MARCA:

Sveče ob 20.00 uri pri Ukeinu; Radiše ob 20.00 uri v gostilni pri Mežnarju.

V ČETRTEK, 23. MARCA:

St. Jakob v Rožu ob 20.00 uri v gostilni pri Šimlju; Škofiče ob 20.00 uri v društvenem lokalu v Zadržnem domu.

V PETEK, 24. MARCA:

St. Primož v Podjuni ob 20.00 uri pri Voglu; St. Lipš ob 20.00 uri pri Škorjancu.

Odrske prireditve:

V NEDELJO, 19. MARCA:

Bilčevs ob 14.30 in ob 19.30 uri igra „Za pravdo in srce“; St. Janž v Rožu ob 20.00 uri igra „Razvalina življenja“.

Predavanja:

V NEDELJO, 19. MARCA:

Grabalja vas ob 14.30 uri „Izbrana vprašanja avstrijske socialne zakonodaje“; St. Lipš ob 19.00 uri „Izbrana vprašanja avstrijske socialne zakonodaje“.

V TOREK, 21. MARCA:

Malošice ob 20.00 uri „Naše prizadevanje za uresničenje člena 7 državne pogodbe“; St. Jakob v Rožu ob 20.00 uri „Izbrana vprašanja avstrijske socialne zakonodaje“.

V SREDO, 22. MARCA:

Pliberk ob 20.00 uri „Naša prizadevanja za uresničenje člena 7 državne pogodbe“.

V ČETRTEK, 23. MARCA:

Globalasnica ob 20.00 uri „Naša prizadevanja za uresničenje člena 7 državne pogodbe“; Kolmar vas ob 20.00 uri „Izbrana vprašanja avstrijske socialne zakonodaje“.

V PETEK, 24. MARCA:

Slovenji Plajberk ob 20.00 uri „Naša prizadevanja za uresničenje člena 7 državne pogodbe“; Zahorn ob 20.00 uri „Izbrana vprašanja avstrijske socialne zakonodaje“; Celovec ob 20.00 uri „Kako živijo tržaški Slovenci“ v Domu glasbe.

Potopisna predavanja z barvnimi diapozitivi:

V NEDELJO, 19. MARCA:

„S kamero po Grčiji, Bolgariji in Jugoslaviji“ v Zvabeku ob 15.40 uri.

V TOREK, 21. MARCA:

Hodiše ob 20.00 uri „S kamero po Bosni, Crni gori in Dalmaciji“ pri Kajniku na Plešerki.

V SREDO, 22. MARCA:

Loga vas ob 20.00 uri „S kamero po Grčiji, Bolgariji in Jugoslaviji“ pri Marici v Logi vasi.

V ČETRTEK, 23. MARCA:

Škofljan ob 20.00 uri „S kamero po Bosni, Crni gori in Dalmaciji“ v hotelu Obir v Klopjnu.

Koncerti in prosvetni večeri:

V NEDELJO, 19. MARCA:

Železna Kapla ob 11.30 uri koncert pevskega zbora „France Pastek-Lenari“ v kinodvorani v Železni Kapli; Zvabek ob 15.30 uri nastop pevskega zbora SPD Pliberk pri potopisnem predavanju.

V TOREK, 21. MARCA:

Smihel ob 20.00 uri prosvetni večer s predavanjem in petjem pri Serčerju v Smihelu.

V PETEK, 24. MARCA:

Smarjeta nad Pliberkom ob 20.00 uri prosvetni večer s predavanjem in petjem.

Kmetijski strokovni razgovori:

V TOREK, 21. MARCA:

Lepena: ob 14.00 uri živinorejski dan pri Rastočniku.

V SREDO, 22. MARCA:

Obirška: ob 14.00 uri živinorejski dan pri Kovachu.

Prireditve v soboto, 25. in v nedeljo, 26. marca bodo objavljene v prihodnji številki.

KOLEDAR

Petek, 17. marec: Jedri
Sobota, 18. marec: Ciril
Nedelja, 19. marec: Jožef
Ponedeljek, 20. marec: Feliks
Torek, 21. marec: Benedikt
Sreda, 22. marec: Lea
Četrtek, 23. marec: Oton

občestva. Svojim otrokom je dajala narodno, toda ne šovinistično vzgojo in to delo je njena dragocena zapuščina.

Razen vsega tega je bila pokojna Ivana dobra in ustrezljiva sosedka v vasi, vsem pomoči potrebni pa tudi darežljiva kakor mati.

Dobro srce slovenske matere je prenehalo utripati za vedno, naj si po trudopolnem življenju spočije v miru! Zalujočim svojem pa naj bo v globoki žalosti v tolažbo nedeljeno sožalovanje vseh, ki Petrovo družino poznajo ter so poznali pokojno mamo Ivano Messner. Podoba matere bo ostala vsem v trajnem, čistem in svetem spominu.

Mali leksikon

Iz katerih kemijskih elementov je sestavljeno človeško telo?

Od zdaj znanih 96 kemijskih elementov jih je v človeškem telesu 55. Samo na pet elementov pa odpade 97,8 % vse površine naše zemlje. Delimo jih na tri oceane: Tih, Atlantski in Indijski ter na polarna in sredozemska morja. Največje znano globino morja so ugotovili v Tihem oceanu 10.793 m. Največjo temperaturo imajo zaprtja tropska morja (do 36 stopinj Celzija), najnižjo pa polarna morja (—3,3 stopinj Celzija). V velikih globlinah, kjer sonce ne vpliva na temperaturo, znaša temperatura morja od +2 do —2 stopinj Celzija. Povprečna slanost morja znaša 35 ‰. Soli je več v tropskih morjih, ker hitreje izhlapevajo. Morje je velikega gospodarskega pomena (sol, ribolov). Najvažnejše pa je zato, ker se po njem razvijajo tri četrtine vsega svetovnega prometa.

Koliko prostora pokrivajo na zemlji morja?

Vsa morja merijo 361 milijonov kvadratnih kilometrov ali 70,3 % vse površine naše zemlje. Delimo jih na tri oceane: Tih, Atlantski in Indijski ter na polarna in sredozemska morja. Največje znano globino morja so ugotovili v Tihem oceanu 10.793 m. Največjo temperaturo imajo zaprtja tropska morja (do 36 stopinj Celzija), najnižjo pa polarna morja (—3,3 stopinj Celzija). V velikih globlinah, kjer sonce ne vpliva na temperaturo, znaša temperatura morja od +2 do —2 stopinj Celzija. Povprečna slanost morja znaša 35 ‰. Soli je več v tropskih morjih, ker hitreje izhlapevajo. Morje je velikega gospodarskega pomena (sol, ribolov). Najvažnejše pa je zato, ker se po njem razvijajo tri četrtine vsega svetovnega prometa.

Telefonski prevajalec

Pred nedavnim so iznašli aparat za avtomatično prevajanje telefonskih pogovorov. V kratkem bodo lahko Američani telefonsko poklicali Pariz, Bonn ali Moskvo in opravili pogovor v angleščini, tudi če sogovornik ne bo razumel niti besedice njihove materinščine. Avtomatični prevajalec bo takoj prevedel angleške besede v francoščino, nemščino ali ruščino, kakor bo pač zahteval ameriški naročnik. Prav tako bo ta avtomatski prevajalec opravil posel za vsak odgovor tujega sogovornika.

Benetke - le še 50 let

Strokovnjaki so presodili, da so Benetke, ki so ena glavnih atrakcij v Italiji za tuje turiste ter jih štejejo med najlepša mesta na svetu, tik pred propadom ter jim prerokujejo še največ 50 let življenja. Koli, na katerih stoji večina zgodovinsko najbolj zanimivih mestnih hiš, so namreč tako trhlji, da se lahko v vsakem trenutku sesujejo cele mestne četrti. Odtok vode v mestu je prešibak, da bi odplavil vso umazanijo, ki se nabira pod hišami.

Da bi rešili mesto in opravili najnujnejše čiščenje in sanacije, bi potrebovali v Benetkah vsako leto nekaj milijard lir. Rimsko vlada pa daje v ta namen le nekaj stotin milijonov, kar zadostuje le za vzdrževanje

V boljši francoski restavraciji plačate okoli 40 šilingov za ducat najboljših burgundskih polžev. Polžev druge vrste, tako imenovanih petitsgris, ali majhnih sivih polžev najbrž sploh ne bodo imeli. Toda v kolodvorskih restavracijah boste verjetno dobili tudi te, in sicer ducat za kakih 25 do 30 šilingov. V nekaterih restavracijah pa boste dobili, če ste tujec in se na te stvari ne spoznate, majhne sive polže v burgundskih hišicah za neko vmesno ceno.

Ekonomski računi, ki se skrivajo za restavracijskimi cenami, so zanimivi. Samo v Parizu so lani prodali okoli 500 ton živih polžev, v vsej Franciji, računajo, pa kupijo ali prodajo vsako leto nekaj nad 2000 ton polžev. Polže navadno prodajajo v vrečah po tisoč polžev, vreča velikih belih polžev pa je težka kakih 20 kilogramov. Manjši sivi polži so približno za polovico lažji. To pomeni, da v Franciji kupijo in prodajo okoli 150.000.000 polžev vsako leto.

Polži niso kaka velika industrija, so pa zato zelo priljubljena kmetijska stranska dejavnost. Helicikultura, kot jo imenujejo, je tako priljubljena zato, ker je povpraševanje mnogo večje od ponudbe. Najboljši jedilni polž je vsekakor helix pomatia, ki je znan tudi kot beli, domači ali burgundski polž. V Franciji uspeva bolj ali manj v vinorodnih krajih, v Champagni, Lorraini, Burgundiji, kjer pa so kemikalije, ki jih uporabljajo za zaščito trt, zdecimirale tudi polže. Poleg tega pa so pred letom 1958, ko so sprejeli zakon o zaščiti polžev, nabirali polže brez kakršnihkoli omejitev in jih je začelo že zmanjkovati.

Na svetu so še druge vrste jedilnih polžev, toda teh pravi sladokusci ne priznavajo. Manjši, številnejši, zato pa tudi manj cenjeni in cenejši sivi polž uspeva v zahodnih in južnih pokrajinah, v Provinci pa jedo celo črno-ustega polža ali helix aperta, ki uspeva tudi v Italiji in Španiji. Toda pravi polž je samo L'escargot de Bourgogne ali veliki beli burgundski polž.

Potrebno je znanje, skrb in potrpljenje za pripravo polžev za trg. Zato so tudi dragi. S polži se razmeroma dobro zasluži, velika prednost, ki jo imajo, pa je, da za to ni potreben velik začetni kapital. Reja polžev pa ima precej pasti, zato je dobro, če se človek na polže spozna.

Polž je mehkužec, tako kot ostriga ter je moškega in ženskega spola hkrati. Včasih sicer res odkrijete polže, ki ljubijo samo polževke, toda to so žalostne izjeme, ki nimajo nobene prihodnosti. Poleti, ko se polži ljubijo, polži hkrati naskočijo in so naskočeni, ker so

nje tistih predelov, ki jih tuji turisti najbolj obiskujejo.

Kot znano stoji večina beneških palač na hraslovih kolih, ki so zabili v morsko dno. Za te kole so posekali na Krasu vse hraslove gozdove in tako se imajo največ Benetkam zahvaliti za puste kraške goličave.

150 milijonov polžev na leto

izgine v francoskih želodcih

dvospolni, ter vsi kasneje zležejo jajčeca. Nekateri strokovnjaki pravijo, da je posledica dvospolnosti mehkost in enakomerni okus polžjega mesa.

Drugo pomembno dejstvo pri polžu je to, da spi zimsko spanje. Konec poletja zapre trgovino in se skrije do pomladi. Hišico zapre, tako, da začne izločati neko tekočino, ki pokrije odprtino in se v stiku z zrakom strdi. Pokrov ostane luknjičast le toliko, da lahko polž diha. Zato, da bi preživel zimo, pa mora polž neverjetno mnogo pojesti poleti.

Reja polžev je odvisna od teh dejstev in še nekaterih drugih. Med temi je tudi dejstvo, da je polž, ki živi pet ali šest let najboljši v srednjih letih, od dveh do štirih let. Tudi v tej starosti mora imeti določeno velikost in težo, da gre lahko na trg. Drugo takšno dejstvo je, da polži, če so preveč svobodni, zelo radi jedo žabja jajca in rastline kot je beladona, zaradi katerih bi lahko človeške sladokusce bolel želodec.

Zato ima pravi helicikulturist za svoje polže dva prostora. V prvem jih redi, v drugem pa pripravlja za trg. Da dobi začetno število polžev, jih mora ali nabirati ali pa kupiti. Pri nabiranju mora paziti, da ne hodi po travnikih, na katerih so oblasti že prodale izključno pravico do nabiranja polžev.

Za nabrane ali kupljene polže pripravi prostor, na katerem imajo vse pogoje za osebno srečo in razvoj. Najprej morajo imeti na razpolago mnogo hrane. Poleti poje polž vsakih osemindeset ur zelenjave za svojo lastno težo. Nekdo je nekoč izračunal, da poje 100.000 polžev tono zelja na dan. Polžja farma mora torej imeti na pretek solate, ze-

lja in sladkorne pese; če v zemlji ni dovolj kalcija, da bi lahko polžu hišica primerno otrdela, pogosto kalcij umetno dodajajo. Poleti potrebuje polž senco, ker se boji sonca, in zaščito pred nenadnim mrazom, ki bi ga lahko ubili. Pozimi potrebuje mah ali listje, v katerega se lahko skrije za svoje zimsko spanje.

Ves prostor je treba ograditi, da polži ne bi uhajali in da ne bi bili izpostavljeni raznim sovražnikom. Pas žaganja po navadi zadostuje, da polži ne uidejo na vse strani. Zares pameten kmet pa obkroži polžjo farmo z jarki, napolnjenimi z vodo, v katerih lahko goji tudi žabe.

Avgusta in zgodaj septembra, ko izležejo jajčeca, kmet skrbno prebere vse polže in izloči tiste, ki so dovolj stari in dovolj veliki. Te prenese v manjši prostor, kjer dobivajo tudi posebno hrano. Mesec dni ali šest tednov jedo polži izbrano zelenjavo in razne dišave, kot je lovori marajon. Konec tega obdobja so ravno pravšnji za na mizo. Kmet počaka, da se zaprejo, nato pa jih pošlje na trg. Tako zaprte jih ima lahko spravljene, če je treba, tudi vso zimo, ter jih proda kasneje. Spravljeni so po tisoč v vreči, če pa so posebno lepi, jih včasih tudi spravi po 24 v lepo škaflo in jih pošlje naravnost kaki dragi restavraciji.

Čeprav prodajajo in kupujejo najboljše polže jeseni in pozimi, je trg odprt vse leto. Poleg zaprtih polžev, ki so edini pravi, obstaja tudi trg za polže, nabrane septembra, še preden se je prevleka popolnoma strdila, in za »tekače«, ali polže, ki jih naberejo že, ko se pasejo.

Kakšna bodo velemesta v bodočnosti

Kakšna bodo velemesta že v prihodnjem stoletju, si lahko sedaj predstavljamo samo v mislih. Tako mesto bo brez zmede, brez ropotajoče in smrdeče tehnike. Model mesta bodočnosti je že zasnovan in v njem bodo neomejene količine energije pridobivali iz zapletenega preobrazovalnega postopka, v katerem bo voda edina surovina.

Mesto atomskega veka bo izgledalo kakor velikanski pajek s premerom okrog 70 km. Središče takega umetnega velemesta bo 1500 m visoki daljinski signalni stolp s podzemeljsko centralo brez žarčenja, sredi velikankega umetnega jezera. Tam bodo v neomejenih količinah proizvajali energijo s pomočjo vodikove fuzije. Pod vzhodjem okrog 1000 m visokega umetnega gorovja, ki bo obkrožalo mesto in bo vplivalo na podnebje v njem, bo živelo in delalo v tem organsko razčlenjenem naselju okrog 10 milijonov ljudi.

Do podrobnosti so izdelani načrti za gosteje in redkeje naseljene dele te naselbine. Stanovanjski del in delovna mesta bodo daleč vsakeb. Ves mestni organizem bo strogo razporejen. V ospredju bo trgovska četrt, okrog nje pa bodo razvrščena: mesto za nakup, mesto uradov, mesto upravnih oblasti, kulturnih ustanov, mesto samih zabavišč itd. Stanovanja bodo razporejena že v zelenih predelih. Prometnih vozlov in zastojev ne bo nikjer, ker se bodo na osrednjem kolodvoru stekale podzemeljske prometne žile in bo ves tirni promet šel pod zemljo. Poskrbljeno bo za električno čiščenje zraka in tudi v industrijskem okraju ne bo prahu. Zeleni pasovi vsenaokrog mesta in v stanovanjskih predelih pa bodo omilili mestni videz. Posebni sevalniki ozona bodo omogočili aromatično bogatenje gozdnega zraka.

V takem mestu bodo urejena tudi pristanišča za helikopterje nad avtocestami. Tako bo prebivalec v stanovanjskem delu mesta omogočeno, da bodo vsaj doma živeli v miru, brez ropota in bučnega prometa.

Korenine

Dobrica Ćosić

Ne, dobro se spominja, petelin ga je zbudil z žalostjo in svit je iz gošče izvlekel misel: ona naj mu rodi otroka... Z njo naj rodi sina. Mlada je in zdrava. Vse ženske so enake. V čem je Simka boljša od nje? Z njo je opravljeno. Ona, dokler bom živ, ne bo prekoračila praga moje hiše. Tej bo dal denarja, kolikor koli bo hotela, in jo nekam odpeljal, ko bo rodila. Kakor hitro bo otroka odstavila od prsi, ji ga vzame. Z lepimi denarji se bo lahko poročila. Tako si je govoril. Ko se je zdnilo: če bo sin, jo vzame. Ačim ga mora vzljubiti. To je naslednik. Moj sin. Ležal je v postelji in čakal Zoro.

„Pridi k meni,“ je rekel onemoglo, ko so se zobje zabelili in so vlažne dlesni zardele med vrati, ona pa je vprašala, ali se je streznil; tedaj je skočil iz postelje in v grozi, krčevito in divjaško, zgrabil dekle z obema rokama za prsi.

Iztrgala se mu je, pobegnila k vratom, in preden jo je utegnil ujeti, je rekla nekaj strašnega o njem in se pognala dol po stopnicah, on pa je vpil za njo:

„Zor!... Ej, vrni se! Prinesi mi žganje!... Liter...“

Tisti dan ni več stopila v njegovo sobo. Ne kosila ne večerje ni ni prinesla. Hotel je zbežati čez Savo, pa je vedel, da ne more. Do polnoči je zaman lovil njen glas, nikjer je ni bilo, ni je bilo slišati, kakor da se je utopila;

prižet k vratom je čakal škripanje stopnic, čakal je, da ne bi zblaznel, da ne bi umrl od žalosti, in izgubljal zavest, kadar mu je ropot korakov mimo njegovih vrat bobnel po glavi.

Zjutraj je vstopila, da mu počisti sobo, vesela, omračen je skočil iz morilske zasede, potisnil zapah na vratih, ji približal obraz, izvlekel iz nedrja možnjo z zlatniki in jih rasul na posteljo:

„Ali vidiš tole?“ je izjcljal, gledaje v rumeni kupček.

Nasmeh se ji je zbrisal z obraza, v čudenju so se ji skrčila usta, preplašeno, onemoglo se je naslonila na zid in pomešala oči z zlatniki.

Tega nikoli ne bo mogel pozabiti.

„To je tvoje, če mi rodiš sina! To je tvoje. In še ti bom dal. Dal ti bom, kolikor hočeš, vse, kolikor je, kolikor moreš odnesti.“ Z očmi ji je stiskal prsi, se zarival v kolke, v bedra, drhteč. „Hajdi, nisem očka, reši me, rodi mi sina, ubijem te, stoji! ne premakni se, ne boš dekla, odprem ti kavarno, gospodinja boš, nasmej se, glej, kako se rumenijo, zmečkam te, morem, nisem očka, sin bo, hajdi, lezi, lezi!... Najprej vzemi Poberi vse, deni si v nedrje...“

Djordje hreščavo zaječi, vrže se na zemljo in zarine obraz v grude. Senca se je odmaknila od njega. Na soncu je. Ne sliši srpov, ne čuti v zraku poslednjih dihov porušenih koruznih stebel.

Tisto v Beogradu, zunaj njegovega spomina, pa se je nadaljevalo tako:

Zora je pristopila, vzela dva cekina, se s stisnjenimi ustnicami zagledala vanju, pa ju hitro izpustila, kakor izpuščamo iz roke žerjavico, hotela je oditi, pa je počasi legla v posteljo in zamežala od njegovega vlažnega sopenja v obraz. Pod hrbtom je poslušala žvenketavo škletanje zlatnikov in drhtela.

Od tedaj je Zora pogosto, pogosteje kakor je zahtevalo delo, prihajala v sobo k Djordju, on pa jo je ves čas priganjal, naj leže v posteljo, mučec sebe in njo, puleč iz štiridesetih let vse krče moške moči. Potem si je dolgo ogledovala zlatnik na široki in kratki dlani, in medtem ko ji je Djordjeva roka neovirano blodila povsod po telesu, je ona bolščala v podobo na cekinu in resnobno vprašala:

„Čuj, očka, zakaj je ta cesarica plešasta?“

„Ali ti nisem stokrat rekel, da ti nisem več očka?“

„A kaj si mi?“

Djordje se je nasmihal, poščipavajoč jo po vratu:

„Če mi rodiš sina, potem si mi žena.“

„Nočem več živeti na vasi.“

„Dobro, živela boš v Beogradu.“

„Resno te vprašam: zakaj je cesarica plešasta?“

Objel jo je in potisnil na posteljo.

Potem se je sneg na kavarniškem dvorišču povsem stopil. Severovzhodnik je neke noči zbežal z beograjskih ulic, prestrašili so ga mlačni jug in snežni plugi po polju. Ponoči je zapustil kavarno, pobegnili je poražen, obupan in osramočen. Niti poslovil se ni od Zore. Domov ni mogel, ni se upal vrniti brez tistega, zavoljo česar je tudi zbežal; vedel je, da je. Ačim prišel iz zapora, pa je še naprej rudaril za sinom. Ni hotel več dekleta.

Ni povedal imena stari zvodnici v širokih hlačah, pri kateri je za drage denarje najel sobico. Zahteval je, naj mu pripelje vdovo, ki poraja moške otroke.

„Zdaj so ti vdove dražje od deklet. Častniki in državni uradniki, vsi zahtevajo vdove.“

„Nič za to. Plačam dvojno. Dam, kolikor zahtevaš.“

„Ne delaš dobro, moj moj.“

„To tebi ni mar. Jaz plačujem.“

Vdova pa je komaj čakala, da bo obnemogel, izgo-

Smo na to kdaj pomislile?

Kolikokrat se nam zgodi, da prekinemo igro otrok sredi njihovega največjega veselja. Pokličemo jih in pošljemo zdaj sem zdaj tja, zde se nam morda prerazigrani, morda preglasni, pa posežemo vmes z vso vplivnostjo in modrostjo odraslih. Smo se kdaj vprašale, ali delamo vedno prav? Najbrže ne dostikrat, zato preberimo želje otroka, ki se igra:

● Ne prekinajte moje igre, ker mi pomeni prav to, kar vam najresnejše opravilo.

● Brez igrač se ne morem igrati, toda dajte mi igračo, primerno letom, ker me le takrat razveseli in jo koristno uporabljam.

● Igrača naj razvija moje telesne sposobnosti in vpliva na mojo vzgojo, lepa naj bo, higienska in solidno izdelana. Ne potrebujem celega kupa igrač, toda le najboljše.

● Pustite, naj razvijem pri igri lastne sile in sposobnosti, ne jemljite mi poguma s kritiko.

● Pomagajte mi raje takrat, ko mi je vaša pomoč potrebna.

● Ko se igram, pa mi pustite samostojnost, da lahko napravim nekaj po lastni zamisli in spodbudi, ki je pa redkokdaj ista kot vaša.

● Ne pozabljajte, da potrebujem pri igri vrstnike istih let, ker se bom tako naučil z njimi sodelovati, se jim prilagoditi in spoštovati njihove interese in želje. To je moja priprava za življenje v človeški skupnosti.

● Sodelujte z menoj pri igri, spoštujte moje delo, veselite se z menoj in sodelujte pri mojih velikih in malih veseljih in tegobah.

● Ne silite me vedno k novim igram, rad imam tiste stare, dobro znane, rad se igram do sitosti.

● Za svojo igro potrebujem prostor, zagotovite mi kotiček in prostor za shranjevanje igrač.

● Oblačite me tako, da se bom lahko igral sproščeno in brez bojazni, da bom kaj umazal, strgal, uničil in podobno, zavoljo česar ste vsi radi tako hudi name!

Res — smo kdaj prisluhnile tej nemi govoric, ki jo lahko razberemo iz očitajočih oči, ko se zazro v nas, če jih sredi igre — njihovega resnega in resničnega dela! — zmotimo in iztrgamo? Če nismo, razmislimo danes o tem!

Drobni nasvet

Pri šivanju gumbnic, predvsem pri otroških oblekah, pazimo na to, da bodo te pri malih gumbih večje za četrt cm, pri velikih pa za pol. Tako se gumbi lažje zapirajo. Če so gumbnice prevelike, se ne zapirajo, če so majhne, se hitro strgajo.

varjala se je, da jo čakajo otroci; ob mlačnem ležišču je s s'udom in pust v nespečnosti podaljševal utrujenost, nezavedno zadovoljen, ker je odšla in ker je sam, čeprav je vedel, da je pobegnila pred njegovo usahlo močjo. Bil je slab in mehke kakor ponjava. Zavoljo tega ji je plačal vnaprej za teden dni. Neke noči jo je spet poklical; ko je začutil na dlani mehko in vlažno lopatico, se mu je zazdelo, da je to Simkina lopatica, zakaj le-to so si prsti in dlani zapomnili za zmerom, zamolklo je zaječal, skočil iz postelje, se naglo oblekel, vrgel nekaj dinarjev na razgaljeno ženo — z ničimer ni pokazala, da se jezi — in starki je vrgel cekin, jutro pa je dočakal, sedeč v prekopani prsti na Topčiderskem hribu. Zemlja je dišala po pokosenih koreninah trave, nalahno je dišal tudi glog. Roke so same jemale polna prgišča prsti, jo stresale in drobile med prsti, bil je čas za oranje. On nima otrok. Nikoli jih niti ne bo imel. Ne more imeti otrok. Ni Simka kriva. On ne more. Isto jutro je odšel domov.

Gnus nad usti, podobnimi urezu, nad mokrim trebuhom in velikimi koleno ugaša spomine, toda pokljanje postelje ostaja v ušesih. Lahek veter se igra z ukrivljenimi in otopelimi noži koruze; jesen je, kmetje jih koljejo s prvimi kracij, on sedi pod brestom na svoji njivi, ne, sedi na soncu, treba se je spet pomakniti, Simka pa mu je rekla... vstane.

Še hitreje se odpravi nazaj domov, zato ker je Simka tisto rekla tako zamišljeno, ravnodušno, grajačo. Ni res, ni res, ker se ni razveselila. Ni res, ker mu je vzela posodo, v očeh mu je spet poblisnilo ostro rezilo žganja v soncu. Ni res, zakaj nič ni res, jaz nisem resničen, če pa je res, potem jo ubijem! Ona gotovo ve, da jo bom ubil. Zakaj mu je potem povedala? Res pa je, slišala je tisto, ko ji je govoril, naj naredi s Tolom, ko se je vrnil iz Beograda,

Noge in čevlji

„Tople noge — hladna glava“ pravi star pregovor. Na žalost pa so čisto mrzle tudi noge. Slab krvni obtok ne preskrbuje z zadostno količino krvi dele telesa, ki so od srca oddaljeni. Pri tem ni nobene pomoči; človek si mora pomagati sam. Zelo dobro je večkrat tekati po prstih in prste v čevljih čez dan čimvečkrat skriti ter jih spet raztegniti. Zjutraj zelo priporočajo masaže s krtačo, kar poživljuje krvni obtok. Najučinkovitejše pa so menjajoče kopeli. Stopala in meča je treba izmenoma potapljati v vročo in v mrzlo vodo. Vroči vodi dodamo pest soli in nekaj evkaliptusovega olja. V vroči vodi je treba ostati trikrat tako dolgo kot v mrzli. Kopel se konča z mrzlo vodo. Po kopeli je treba noge obrisati in jih natreti z žganjem. Preozke čevlje pa raje podarite; sami pa si kupite dovolj velike čevlje in nogavice iz svile, volne ali bombaža.

Če se vam noge potijo, čevlje večkrat prezračite, noge pa vsak večer umijte in jih natrite z grobo brisačo, da pospešite krvni obtok. Skoraj vse ženske (tako vsaj upamo) nogavice takoj splaknejo. Toda kaj delajo moški? Oni nosijo nogavice kar po tri ali štiri dni, ne da bi jih splaknili. To je poznejše pogosto vzrok za razna obolenja nog. Kako pa ravnamo s posebno znojnimi nogami? Raztopite 50 gramov dagnezije v umivalniku tople vode. V tem namakajte noge pet minut in to ponavljajte štirinajst dni.

Tam, kjer vas čevlji stiskajo, drgnite noge s plavcem, kar bo preprečilo nastajanje

trde kože. Kjer pa je kakšno posebno boleče mesto, ga namočite v slano kopel za noge. Utrujene noge natrite s špiritom in ga pustite izhlapevati na koži.

... ČEVLI — VELIKA SKRB

Preozke čevlje raztegemo, če jih damo na kopito, ki smo ga preko noči namočili v vodi, da nabrekne. Ko se les posuši, lahko potegnemo kopito iz čevlja, ki bo zdaj gotovo dovolj prostorno. Lakaste čevlje ne sušimo nikoli na toplem, ker lak zelo hitro poka. Negujmo jih s čebulo. Lak zdrgnemo s prerezano čebulo in nato zloščimo.

Redno umivajmo lase

Zlepljeni, neumiti lasje res niso lep okras žene, zlasti, če so pokriti s prhljajem. Če tega že imamo, skrbimo, da ga čim prej odstranimo. Preden si umijemo lase (to storimo vsakih 14 dni), namočimo mehko čisto krpico v olivno olje (če imamo suhe lase), ali v kamilično olje za mastne lase ter z njim natremo lasišče, še prej pa smo razdelili lase v prečke, da to lažje storimo. Ne ustrašimo se, da nam bo to vzelo kdo ve kaj časa! Ne, prenečene bomo, ker bo šlo to tako naglo. Ko smo to storile, zavežimo glavo z ruto. Naslednji dan (lasišče zdrgnemo zvečer, najbolje tedaj, kadar smo drugega dne doma) si umijemo glavo. Sedaj, ko so jajca že cenejša, si ta izberimo za umivanje las. Če imamo suhe lase, bomo rumenjak zmešale z oljnim

Enak postopek velja za lakaste torbice. Bele čevlje iz nabuka čistimo samo z belo radirko, nato pa naprašimo z belim praškom oziroma uporabimo tekočino za beljenje. Preden jih obujemo, obrišemo odvečno belilo z mehko krpo.

Nailubši čevlji so postali preveliki. Vzemite košček hrapavega usnja in ga nalepite v opeknik, čevlji se bo noge spet lepo oprijeli. Zelo umazane čevlje s težavo očistimo samo s krtačo. Včasih moramo uporabljati tudi vodo. V tem primeru jih moramo umiti z mlačno vodo in dobro osušiti s krpo. Popolnoma pa jih posušimo v senci in na hladnem. Toplota in sonce usnju škodujeta, ker postane trdo. Vendar je bolje čevlje umiti, kakor namazati pasto za čiščenje na blato.

oljem (1 do 2 žlici), zmlele lase v mlačni vodi in jih s to mešanico dobro zdrgnile. Pri mastnih laseh vzamemo pa le sneg beljakov, seveda brez olja. Ko smo lase z eno ali drugo snovjo zdrgnile, jih dobro splaknemo v več vodah, dokler niso povsem čisti. Zadnji mlačni vodi dodamo limonov sok ali kis, da bodo lasje mehkejši in bleščeči.

Poskusite

PONAREJENA GOVEJA JUHA

Na 3 dkg masti prepražimo nastrgan korenček, zeleno, peteršilj ter narezan paradižnik. Nazadnje dodamo še dva na kocke zrezana krompirja in zmehčano zelenjavo zalijemo z vodo, v kateri smo prevreli približno 20 dkg kosti. Juho še solimo in serviramo z dvema na kocke zrezanimi in opečenima žemljama.

ZELENJAVNI RAGU

Potrebujemo pol kg kumar, pol kg krompirja, pol kg korenja, pol male cvetače, četrt kg stročjega fižola, 1 malo čebulo, česen, sol, pol žličke sladke paprike, pol kg paradižnika, veliko zelenega peteršilja.

Nasteto zelenjavo zrežemo na kocke (pri kumarah odstranimo tudi semenje), cvetačo pa razdelimo na dva dela.

Na masti prepražimo čebulo, dodamo pripravljeno zelenjavo ter jo dušimo v lastnem soku. Ko je na pol mehka, dodamo še strt česen, sladko papriko, zrezan sveh paradižnik in sol ter vse zalijemo in kuhamo do mehkega. Nazadnje potresemo s seseklim peteršiljem.

NASVETI

Pri mesarju ste dobili zelo žilavo meso. Če ga nameravate kuhati, dodajte vodi, v kateri ga kuhate, eno do dve žlici kisa.

*

Če hočete ublažiti vonj po ribah, kadar jih kuhate, dolijte vodi nekoliko mleka.

*

Goveja juha postane motna, če jo med kuhanjem zalivate z mrzlo vodo. Zato pristavite že v začetku dovolj vode, če pa se vam je le povrela, dolijte juhi vrelo vodo.

tisto noč, ko je navidez spala, v njegovi glavi, težki od sodčka žganja, naslonjeni na veliki sod in oprti s čisto majhnimi rokami, pa je plaval zadnji konec zavesti. Naj zanosil s Tolom. Kaj? ... Ta je zvest. Ohranil bo skrivnost, pa tudi plačal mu bom dobro. Saj mu že tako hranim otroke. Dal mu bom njivo, da jo bo obdeloval brez najemnine... Tola je močen, lep... Same sinove dobiva. Poglavito je to, da dobiva sinove. Meni je potreben naslednik... Deklica... pa naj mi zel zapije in razmeče premoženje? ... Sovražim ženske. Vse, kar je žensko... Sovražim tudi kravo in ovco in kobilo. Ne! Žensko za noge, pa na drog! Naj živi s Tolom in konec. Samo enkrat. Največ nekajkrat. Ubijem jo potem. Potem, ko bo rodila... zastupim jo. Če ona noče? Kako da ne bi hotela? Katera ženska noče? Prisilil jo bom. Mora. Kaj manjka Tolu? Močen je kakor bik. Izpahnili ji bo kolke... Sina hočem. Izpahnili ji bo kolke. Jaz ji izpahnem kolke.

...Da nagovarja svojo ženo, naj živi z drugim? ... Kaj je prišel na to, tako daleč je padel, brez časti? ... In še z mojim dninarjem in hlapcem. S Tolom. Prerovskim bosopetcem... moja žena! Simka! Djordja Katića Simka... Tujega otroka naj mi rodi? Lažnega sina naj imam? Tolovemu otroku naj pravi „sinko“, moj priimek naj nosi, hišo, posestvo, vse naj mu dam... In ko se postara in obnemore, naj se mu Tolova kri maščuje, grdo ravna z njim, ga muči. In mu deli kruh in tobak. Kozarec žganja. Pa vas, pa ljudje? Ali more sploh komu pogledati v oči? ... Ko gre po ulici, se mu kmetje smejejo za hrbtom in govorijo, da je njegova žena s Tolom Dačićem... Čisto sem znorel. Da. Čisto propadel, izgubljen in strl. Nor sem! Je rekel glasno in zaječal.

Zvečer se je komaj privlekel v svojo sobo in sedel zraven Simke.

„Poslušaj... Ti kar živi s Tolom. Moraš, ali slišiš? Jaz tako hočem. Ukazujem ti!“ je šepetal. „Od mesa nimam nihče korist. Pojedo ga črvi. Hočem, da mi rodiš sina... Da mi rodiš naslednika. Kaj ti je neprijetno? ... Nočem, da bi ti bilo neprijetno. Ničesar ne dam Vukašinu. Tola pa je močen in vse ženske ga hočejo. Bogu nakljub, njemu nakljub, o, zakaj ga nimam zdaj v pesti. Do zdaj je imel same moške otroke. Tudi ti boš rodila dečka. On bo molčal, mora, nikomur ne sme ziniti, plačam mu, ubijem ga! Moraš, ko ti jaz ukazujem. Poslušaj me... Kaj nočeš? Poženem te iz hiše, če nočeš. Stori mi to. Ko te jaz prosim, ej, stori mi to. Jaz hočem, ti, ti si poštena... Sojeno je tako. Od zdavnaj vem, da bo on v febi, in tudi ti veš, vidva sta močna, da nadaljujeta življenje, da ognjišče v moji hiši ne ugasne, da ne izumremo... Sladko ti bo, on more veliko, bog mu je dal samo to, meni je dal cekine, in ti pojdi samo enkrat, dokler ne zanosiš. Ne boj se, kar prvič bo to, jamčim.“

Nagnil je obraz nad vdolbino razmaknjenih prsi; znano je zadišala vlaga nedrja, mučil se je, da ga ne bi zgrizel in ne okrvavil, okrvavljeno bi se videlo tudi v temi.

„Če ga boš tudi potem puščala vase...“ videl ju je v kopici, vržena enega na drugega, zona iz hrbtnice je odtekala skozi oči, in vse se je temnilo, ker ju mora oba ubiti. Zarinil je glavo zraven njene v blazino.

Potem se je spet nagnil nad njo in proseče šepetal z otečenimi ustnicami. Utrujena Simka je spala prvo, težko spanje. Iznemada, mučec se v strahu, jo je začel stresati in je zavpil:

„Ej, Simka! Simka! ... Ali slišiš?“

(Nadaljevanje sledi)

WILLIAM SAROYAN:

Pastirjeva hči

Moja stara mama, bog naj jo blagoslovi, misli, da morajo vsi ljudje delati. Malo prej mi je za mizo rekla:

„Moral bi se izučiti kakšne dobre obrti, kakšne ročne spretnosti, ki bi koristila vsem ljudem; moral bi se naučiti nekaj izdelovati, morda kaj iz gline ali lesa, kovine ali blaga. Prav sramotno je za mladega človeka, če se ni izučil nobene poštene obrti. Za kaj si ti pravzaprav sposoben? Ali znaš narediti navadno mizo, stol, najbolj preprosto krožnik, preprogo, lonec za kavo? Ali ti sploh znaš kaj narediti?“

In moja stara mama me je jezno gledala. „Vem,“ je rekla, „domišljaš si, da si pisatelj. Recimo, da si res pisatelj. Cigareti pokadiš toliko, da bi res utegnil kaj postati, vsa hiša je polna dima, vendar se boš moral naučiti izdelovati koristne stvari, takšne pač, ki se dajo uporabljati, videti, otipati.“

„Nekoč je živel neki perzijski kralj,“ je nadaljevala moja stara mama, „ki je imel sina. Fant se zaljubi v hčer nekega pastirja, gre k svojemu očetu in reče: — Gospodar moj, ljubim pastirjevo hčer in rad bi jo vzel za ženo. Kralj mu odgovori: — Jaz sem kralj, ti pa si moj sin. Ko bom jaz umrl, boš ti kralj, in kako se potem moreš poročiti s pastirjevo hčerko! Sin pa reče: — Gospodar, tako je pač, ljubim to dekle in hočem, da postane moja kraljica. Kralj spozna, da je ljubezen njegovega sina resnična in reče: — Poslal ji bom sporočilo. Pokliče glasnika in mu ukaže: — Pojdi k pastirjevi hčerki in ji reci, da jo moj sin ljubi in da jo hoče za ženo. Dekle pa odgovori: — Ali zna kaj delati? Glasnik se začudi: — Kako? On je vendar kraljev sin, zato nič ne dela. Dekle pa reče: — Se bo že moral česa naučiti! Glasnik se vrne h kralju in mu ponovi besede pastirjeve hčerke.“

Kralj reče sinu: — Pastirjeva hči želi, da se naučiš kakšne obrti. Ali jo že zmeraj želiš za ženo? Sin pa mu odgovori: — Da, naučil se bom plesti preproge iz slame. In fant se nauči plesti preproge iz slame, z lisami, raznimi barvami in z ornamentami, in v treh dneh je naredil zelo lepe preproge iz slame, in glasnik se vrne k pastirjevi hčerki in ji reče: — Te slamnate preproge je naredil kraljev sin.

Dekle gre potem v kraljevi dvor in postane žena kraljevega sina.

Nekega dne, je nadaljevala moja stara mama, ko se sprehaja po ulicah Bagdada, najde kraljevi sin gostilno, ki je tako značilna in hladna, da vstopi in sede za mizo.

Ta kraj, reče moja stara mama, je bil skrivališče lopovov in razbojnikov, in ti pograbijo kraljevega sina in ga vržejo v veliko ječo, kjer je bilo že mnogo velikašev iz mesta. Lopovi in razbojniki so ubijali najbolj debele velikaše in z njimi hranili

najbolj suhe. S tem so se namreč zelo zabavali. Kraljevi sin je bil najbolj suh in ker nihče ni vedel, da je sin perzijskega kralja, so mu pustili življenje. In reče lopovom in razbojnikom: — Silno sem spreten v tkanju preprog iz slame in te preproge imajo zelo visoko vrednost. Prinesli so mu slame in mu ukazali naj plete in čez tri dni splete tri preproge in reče: — Nesite te preproge na dvor perzijskega kralja in on vam bo dal za vsako izmed njih po sto zlatih dukatov. Preproge odnesejo na dvor in ko jih kralj vidi, spozna, da jih je izdelal njegov sin in jih odnese pastirjevi hčerki in reče: — Te preproge so prinesli na dvor in to je delo mojega pogrešanega sina. Pastirjeva hči vzame preproge in ko jih skrbno pregleda, opazi v njihovih lisah sporočilo svojega moža, napisano v perzijskem jeziku, in pokaže to sporočilo kralju.

ERICH KASTNER:

So pač težave

Edvard je bil srečen. Imel je službo. In ljubila ga je k vsemu temu dal še neizogibno potrebni razum. Bil je poročen in ženo je ljubil.

Bila je ljubka. Tudi nasproti njemu je bila ljubezniva. Imenovala se je Margit. Edvard razen svoje žene ni ljubil nobene druge ženske. To se pravi — vendar še eno. Toda tista je bila njegova mama. Pa si je mislil: Ljubiti Margit in ljubiti mamo, to so naloge dveh ločenih živčnih tirov. Torej: Ženo je mogoče ljubiti. Ljubiti pa je mogoče tudi mamo. Hkrati!

Sonce je sijalo. Ptice so žvrgolele. Trava je vidno rasla. Ljube cvetlice so cvetele. Margit in mama sta dali Edvarda v sredino in se sprehajali po vrtu. Nenadoma se je Margit ustavila pred drevesom, mežikala radovedno v vejevje, ki je ravno zelenelo. Pa je na pol vprašujoče pripomnila: »Magnolija.«

Mama je rekla resno: »Hruška.« Margit je odvrnila: »Mama, ti se motiš. To je magnolija.«

Mama se je cvileč zasmejala: »Dragi otrok, to je hruška, magnolije niso nikdar tako velike.«

»Pač, mama,« je rekla Margit, »v Blasewitzu, pri pošti, cvete vsako leto magnolija, ki je najmanj tako velika.«

»Draga Margit,« je rekla mama, »magnolije spadajo h grmom.«

»Toda v Blasewitzu, poleg pošte...« Margit se je prekinila.

»V redu,« je rekla mama.

Edvard je Margit ljubil. Pa tudi mamo. Toda so pač težave. Edvard je oprezno potrkal na sobna vrata svoje mame. »Naprej!« Mama je sedela pri oknu. V ždiču, ki ga je sama zvezla.

In kralj, reče moja stara mama, pošlje mnogo vojakov v skrivališče lopovov in razbojnikov, in vojaki rešijo vse jetnike in pobijejo vse lopove in razbojnike, kraljevi sin pa se srečno vrne na dvor svojega očeta in se snide s svojo ženo, malo pastirjevo hčerko. In ko fant zopet vidi svojo ženo, pade na kolena, poljubi njene noge in reče: — Ljubezen moja, samo tebi se moram zahvaliti, da sem ostal živ. In kralj je bil zelo zadovoljen s pastirjevo hčerko.

Ali zdaj veš, reče moja stara mama, zakaj se mora vsak človek naučiti poštene obrti?

— Seveda, zdaj vem čisto jasno, sem rekel. — Takoj ko bom zaslužil toliko denarja, da si bom lahko kupil žago, kladivo in nekaj lesa, bom storil vse, kar bo v moji moči, da naredim navaden stol ali pa polico za knjige.

»Ljuba mama,« je začel, »hotel sem te od srca prositi, da si do Margit nekoliko obzirnija. Saj vidiš: vse je bilo v najlepšem redu.«

»Bila je hruška, Edvard,« je rekla mama ostro.

»Seveda... prav gotovo... toda,« je rekel Edvard.

»Magnolije niso tako velike,« je rekla mama.

»Toda Margit je vendar v Blasewitzu...«

»Zdaj pa imaš,« je nadaljevala mama, »ker tako visokih magnolij ni, je Margit ni mogla videti!«

»Toda...«

»Nikakršne toda!« je rekla mama. »Dovolj žalostno je, da se mora človek dati poučevati od tiste mlade... mlade osebe!«

»Toda...« je poizkušal Edvard.

»Nobenega toda!« je rekla mama. »Že davno vem, kako se bo vse končalo. Od same zaljubljenosti ne veš, kako podla zna biti tvoja žena! Pri tem jo pa še podpiraš. Najbolje bo, če odpotujem!«

»Toda mama!« je prosil Edvard.

»Da, to bo najbolje!« je nadaljevala mama neizprosno. »Človek ima naposled tudi živce! Mir bo šele takrat, ko bom pod zemljo...«

Edvard je navsezadnje tudi imel živce. Odstranil se je potihoma.

Margitina pomladanska obleka je prišla. Margit je bila srečna, zakaj Edvard se je izrazil, da je Dagoverjeva poleg Margit zdaj podeželjsko dekle.

»No, mamka,« je zdaj Edvard zažarel v sobo. »Margit ima novo obleko!«

Margit se je prizibala k ogledalu. Na njeni frizuri je bilo treba nekaj urediti. Zato je pričakovala besede, ki bi se morale pojaviti. Naposled je mama rekla: »Zelo lepo.«

»Toda?« je vprašala Margit z zadržanim glasom.

»Ni nekoliko predolga?« je vprašala mama.

»Tako dolge obleke ne bi nosila niti jaz,« je pripomnila mama.

»K temu te vendar nihče ne silil!« je rekla Margit hladno. »Še nisi opazila, da je bila obleka napravljena zame?« In se je odzibala iz sobe.

»Grozno!« je vzkliknila mama.

»Takoj hočem z njo govoriti!« je rekel Edvard. In naglo je odkuril ven.

Ljubil je Margit in mamo. So pa seveda težave.

Edvard je potrkal na vrata sobe, kjer je bil klavir. »Naprej!« Margit je sedela za klavirjem.

»Draga Margit,« je začel Edvard, »iz vsega srca sem te hotel prositi, da si do mame obzirnija. Saj veš, da je bilo vse v najlepšem redu.«

»Ni predolga!« je rekla Margit ostro. In mama zaradi mene lahko gladko odide.«

»Toda...«

»Nobenega toda!« je rekla Margit. Že davno vem, kako se bo vse končalo! Zaradi spoštovanja ne veš, kako zlobna zna biti tvoja mama! In ti jo še podpiraš. Najbolje bo, če odpotujem domov!«

»Toda Margit!« je prosil Edvard.

»Da, to bo najbolje!« je nadaljevala Margit. »Človek ima naposled tudi živce.«

Edvard jih ima tudi. Odstranil se je potihoma.

Edvard je hodil po sončnem zelenem vrtu sam in trdovratno razmišljal. Dokler se na-

Heraklitovi izreki

Povej mi, kako prenašaš svojo srečo ali nesrečo, pa ti povem, kdo si.

*

Zavist sledi kot senca vsakemu uspehu in gre čisto še pred njim.

*

V viharju izgubi ženska lahko glavo, toda frizuro ohrani!

*

Čaščenje spreminja bogove prav tako v hlapce kot ljudi.

*

Zaman se trudi očistiti se krvne krivde tisti, ki se s krvjo maže.

Njegovo prizadevanje je podobno prizadevanju človeka, ki je stopil v blato, pa se hoče z blatom oprati.

posled ni ustavil. Jezno je vrtal s podpetnikom v lepo pregrebenem pesku luknjo. Ah, kako je to prijetno! Zato je izvrtal zraven še drugo luknjo. In še tretjo. Tiste tri luknje v pesku je opazoval nekako topoglavo.

Nenadoma se je spomnil! Tri točke! Prva je Margit, druga je mama in tretja jaz, Edvard. Odločil se je za opisno geometrijo: Edvard ljubi Margit. In narobe. Prav! Edvard ljubi mamo. In narobe. Prav! Mama ljubi Margit? In naro... Aha! Za tem grmom tiči zajec!

Zakaj se ne ljubita tisti dve ljubi bitji? Edvard je vrtal v pesek četrto luknjo. Nenadoma se razrešijo vsa razmerja ugodno. Edvard je četrto luknjo fiksiral nejevoljno. Tista temna točka! Tista brezimenska, nekrščena... Kako? Nekrščena... ne-krščen... na...

Edvard je nenadoma začel drveti po pesku. Za mizo, pri kavi, pa je bil najboljše volje.

»Kaj ti je?« je poizvedovala Margit.

»Ah, nič,« je lagal. »Imenitna misel. Mar ne bi bilo mikavno, če bi imela kaj malega?«

»O, da,« je zaklicala Margit. Tudi na mami ni videti, da bi bila proti temu.

Tu je rekla mama: »Fantka...« In Margit ročno: »Deklico.«

Edvard je bil razočaran in je svetoval, da je bolj nekoliko počakati.

»Če bo fantek,« je rekla Margit zasanjano, »naj bo Rainer.«

»Rainer?« se je razjezila mama, »kakšno ime je to? To sploh ni nikako ime! Hubert naj bo!«

»Svojemu otroku bom vendar lahko dala ime, kakršno bom hotela,« je rekla Margit polna materinskega ponosa.

»Po navadi v takih zadevah upoštevamo mnenje stare mater!«

»Pa fantka vendar še ni tu,« je pripomnil Edvard.

»Če pa bo tu,« je ugovarjala Margit.

»Potem mu bomo dali imeni Rainer in Hubert!« je zakričal Edvard.

»Tega ne trpim in ne trpim!« je zaklicala mama.

»Tudi jaz ne,« je zajokala Margit.

Edvard se je razburjen vrtel okoli mize.

»Potem pa imenujmo prvega mladiča Rainer, drugega pa Hubert,« je dejal zopet poln obvladanja samega sebe.

»Imenuj svoje trapaste mladiče kakor hočeš!« se je razjezila mama.

»Moji otroci niso trapasti! Razumeš?« je zakričala Margit, vrgla stol proč in zbežala z verande.

»Mama,« je rekel Edvard melanholično, »ti res ne bi smela govoriti o mojih sinovih tako slabo. Premalo jih poznaš, da bi jih mogla tako ostro obsojati. Margit pa boš pokvarila vse veselje.«

»Ah, vidva, z vajinimi bedastimi otročaji!« je kričala mama in jo ubrala na vrte.

Edvard ljubi sinove, ki bodo šele prišli. Ljubi njihovo mater. Ljubi pa tudi njihovo staro mater. Toda, so pač težave.

Za dobro voljo

JEZIK

»Veš,« pravi prijateljica prijateljici, »sita sem teh fantov, vsi so premladi, neresni in praznoglavi. Ko se bom odločila za možitev, bo moral biti moj ženin vsaj enkrat starejši od mene.«

»To je pametno, samo kje boš dobila tako starega možkega?«

V RESTAVRACIJI

»Čujte, natakari, tale kokoš je stara ko mafuzalemi!«

»Kako ste prišli do tega sklepa?«

»Po zobeh.«

»Saj kokoš nima zob.«

»Jaz pal...«

PAUL WELL:

Odlična ideja

Adalberto Menezes, generalni direktor peruanske zrakoplovne družbe je sedel za mizo in valil težke misli po glavi. Potem se je nenadoma odločil in pozvonil svoji sekretarki.

»Govoriti moram s šefom za propagando,« je rekel, »poskrbite, da bo čimprej pri meni!«

Dve minuti kasneje je bil šef propagande že pri njem.

»Brez dolgega uvoda,« je dejal direktor Menezes, »saj sami dobro veste, kako slabo stoji naše podjetje. Če bodo naša letala še nekaj mesecev letala skoro prazna po svetu, smo propadli. Poklical sem vas torej, da mi poveste kak predlog, s katerim bi lahko tolkli inozemsko konkurenco.«

»Razumem,« je dejal šef propagande, »imam idejo za odličen plakat...«

»Nehajte mi s temi plakati!« je udaril generalni po mizi, »živ človek ne gleda več plakatov! Potrebujem popolnoma novo idejo! Nekaj, česar še ni bilo, razumete?«

»V tem primeru bi vam svetoval, da sporočimo vsem poslovnim ljudem v naši deželi s pomočjo okrožnice naslednje: Če nameravate na svoje prihodnje službeno potovanje vzeti s seboj tudi svojo soprogo, uporabite naša letala. V tem primeru namreč leti soproga brezplačno z Vami, da bi se žene osebno prepričale o prednostih naših letalskih zvez, kadar boste v bodoče zopet morali z letalom na pot.«

Generalni direktor Menezes je bil navdušen: »To je odlična ideja,« je vzkliknil, »temu se pravi pravilna propaganda!«

In res so bila letala peruanske zrakoplovne družbe od tedaj neverjetno zasedena. Vedno nove okrožnice so pošiljali po deželi in Menezes je bil odlične volje. Ko so mu predložili listo prvih sto parov, ki so se poslužili te nove ideje, je imel celo gospod generalni direktor sam odlično idejo. Takoj je ukazal napisati tem sto soprogam prijazna pisma z vprašanjem, kako jim je bilo všeč potovanje z letalom?

Čez nekaj dni je dobil generalni direktor devetindevetdeset začudenih odgovorov: »Kakšno potovanje z letalom?«

To velja tudi za Koroško:

Popuščanje nasprotnikom manjšinskih pravic

nacionalistične elemente le še hrabri za nove izpade

Ko je mešani italijansko-jugoslovanski odbor, ki je tokrat zasedal v Rimu, zaključil svoje delo, ni bilo — kot je bil to običaj pri vseh dosedanjih zasedanjih — objavljeno skupno poročilo o poteku pogajanj. Člani odbora so se razšli, ne da bi javnosti povedali, kaj so obravnavali in do kakšnih sklepov so prišli. To dejstvo je vzbudilo sum, da delo odbora zaradi nedavnih fašističnih protislovenskih in protijugoslovanskih izgovorov ni potekalo v primernem ozračju in zato tudi ni moglo privedi do zaželenih uspehov.

„Primorski dnevnik“ je v tej zvezi pod naslovom „Nevarno popuščanje“ naslovil na merodajna mesta resno opozorilo in ugovil, da vsako popuščanje nasprotnikom manjšinskih pravic pomeni bodrenje fašističnih in iredentističnih hujskačev, da bi pod zlaganimi patriotičnimi gesli čim prej izvedli nove izgrede proti Slovincem. List poudarja, da ne gre samo za dejstvo, da se je zasedanje odbora končalo brez skupnega poročila, marveč je skoraj istočasno tudi poslanska komisija za javno vzgojo odložila razpravo o zakonskih osnutkih za slovenske šole. Ta dva primera kažeta, da rimska vlada popušča pred nacionalističnimi krogi, ki so prav v času zasedanja mešanega odbora umetno zastrupljali ozračje s protislovenskimi in protijugoslovanskimi demonstracijami ter z napadi na ustanove tržaških Slovincov. Fašistična in iredentistična fronta v Trstu je namreč nekaj dni pred tem po tržaških ulicah in trgih demonstrirala proti uvedbi dvojezičnosti, pozneje pa manifestirala svojo pripravljenost na ponovitev šovinističnih pohodov za primer, če jim vlada ne bi dala jamstev, da se določila o uporabi slovenskega jezika ne bo do izvajala.

Ko si torej skušamo ustvariti prvo oceno sedmega zasedanja — je v omenjenem članku rečeno — in potegniti nauke in dolžnosti, ki jo ta ocena nalaga vsem tistim, ki so oblastveno odgovorni za stanje odnosov med obema narodoma vzdolž meje in med obema državama, moramo v prvi vrsti nad vse resno opozoriti na nedogledne posledice, do katerih vodi pot kršenja republiške ustave in sprejetih obveznosti, predvsem pa popuščanje in bodrenje fašistov

in iredentistov. Tako ravnanje je zgodovina teh krajev že temeljito obsodila in se ne bi smelo nikdar več ponoviti, saj so bile žrtve dovolj velike in rane preveč globoke.

O zasedanju mešanega odbora in o dogodkih v tem času je pisal tudi ljubljanski dnevnik „Delo“, kjer je rečeno, da so bili šovinistični in fašistični izgrede proti Slovincem in proti Jugoslaviji določenim krogom dobrodošli za zaviranje razvoja dobrih odnosov med obema sosednjima državama, predvsem pa kot argument proti izpolnjevanju dolžnosti, ki izhajajo iz londonskega memoranduma in posebnega statuta.

Predstavniki jugoslovanskega zunanjega ministrstva Drago Kunc pa je o tem problemu govoril na fiskovni konferenci, kjer je dejal, da je bilo z italijanske strani že večkrat potrjeno, da bo Italija izvršila vse obveznosti londonskega sporazuma glede pravic jugoslovanske narodne manjšine. Hkrati pa je izrazil mnenje, da pri izvrševanju teh obveznosti vsaka omahljivost in popustljivost nedemokratskim elementom, ki se bore proti priznavanju pravic manjšin, hrabri fašistične in iredentistične kroge.

*

Vse, kar je tukaj povedanega o razmerah in položaju slovenske manjšine v Italiji ter o odnosu italijanskih šovinističnih krogov do Slovincov, v polni meri velja tudi za razmere na Koroškem in v Avstriji. Predvsem pa tako v Italiji kot tudi v Avstriji in na Koroškem velja načelo, da vsako popuščanje nasprotnikom manjšinskih pravic nacionalistične elemente le še hrabri za nove izgrede!

ŠPORTNI

SLOVENSKI ŠPORTNIK

ŠPORTNI

SLOVENSKI ŠPORTNIK

HOKEJ NA LEDU:

Kanada ponovno svetovni prvak

Tekme za svetovno prvenstvo v hokeju na ledu so končane. Spet si je zmago osvojila Kanada, ki si je pridobila enako število točk s Češkoslovaško, vendar je zaradi boljšega razmerja golov ponovno postala svetovni prvak. Češkoslovaška, ki je z zmago nad Sovjetsko zvezo poskrbela za največjo senzacijo letošnjega prvenstva, je že petič postala evropski prvak. Avstrija je igrala v skupini B, kjer pa je ostala na zadnjem mestu in bo morala zaradi tega skupno s Poljsko pred prihodnjim prvenstvom odigrati kvalifikacijsko tekmo proti najboljšim moštvom skupine C — proti Romuniji ali Franciji. Jugoslavija, ki je igrala v skupini C, pa je bila v svoji skupini tretja.

Zadnje tekme v posameznih skupinah so se končale z naslednjimi rezultati:

Skupina A: Švedska-Zahodna Nemčija 12:1; Vzhodna Nemčija-ZDA 6:5; Zahodna Nemčija-Finska 3:3; Češkoslovaška-Kanada 1:1; Sovjetska zveza-Vzhodna Nemčija 9:1; Kanada-Finska 12:1; Švedska-ZDA 7:3; Češkoslovaška-Zahodna Nemčija 5:1; Kanada-Sovjetska zveza 5:1; ZDA-Finska 5:2; Češkoslovaška-Švedska 5:2.

Skupina B: Italija-Poljska 5:3; Anglija-Avstrija 10:2; Norveška-Svica 6:0; Italija-Anglija 3:3; Svica-Avstrija 9:1; Norveška-Poljska 5:3; Poljska-Svica 3:1; Norveška-Avstrija 7:2; Anglija-Poljska 3:2; Norveška-Italija 7:1; Avstrija-Poljska 3:2; Anglija-Svica 2:2; Svica-Italija 5:3; Italija-Avstrija 7:2; Anglija-Norveška 3:2.

Skupina C: Jugoslavija-Holandija 9:2; Jugoslavija-Južna Afrika 12:3; Romunija-Belgija 22:1; Holandska-Južna Afrika 8:4; Francija-Belgija 10:0; Romunija-Južna Afrika 14:0; Francija-Južna Afrika 12:2; Romunija-Holandija 12:0; Jugoslavija-Belgija 10:2; Francija-Jugoslavija 3:2; Holandska-Belgija 5:4; Južna Afrika-Belgija 9:2; Romunija-Francija 9:3.

Čeprav je svetovno prvenstvo potekalo na splošno brez posebnih pripetljajev, se vendar ni moglo zaključiti brez političnega skandala, ki ga je povzročila ekipa Zahodne Nemčije, ker ni hotela nastopiti v tekmi proti moštvu Vzhodne Nemčije, da se ne bi morala pokloniti vzhodnonemški zastavi. V športnih krogih so ta dogodek ostro obsodili, Zahodna Nemčija pa je bila deležna še posebnega ukora s strani vodstva svetovne hokejske zveze.

SMUČANJE:

Jugoslovanske zmage na Dachsteinu

Na mednarodnih dachsteinskih tekmah v Ramsau so v teku zmagali Jugoslovani Sveto Pavčič, Janc Pavčič in Seljak. Najboljši avstrijski tekmovalci, Dernoschnig iz Koroške, je dosegel 5. mesto. V štafetah je prav tako zmagala jugoslovanska ekipa pred Avstrijo in Zahodno Nemčijo.

Kandahar-tekme na Arlbergu

Kot zadnja velika mednarodna prireditelva letošnje sezone so bile tradicionalne Kandahar-tekme na Arlbergu, kjer je v slalomu sicer spet zmagal Pepi Stiegler (Avstrija) pred Martinom Burgerjem (prav tako Avstrija) in Guyom Perillatom (Francija), vendar si je zmago v kombinaciji tudi tokrat osvojil svetovni prvak Guy Perillat, za katerega letos — kakor so pokazale vse mednarodne prireditve — sploh ni bilo več nasprotnika.

Pri ženskah je ponovno potrdila svoje znanje Nemka Heidi Biebl, ki si je tako v smuku kot v slalomu priborila 2. mesto, kar je zadostovalo za zmago v kombinaciji. Drugo mesto v kombinaciji je dosegla Avstrijka Marianne Jahn, 3. mesto pa Italijanka Pia Riva.

Skakanje v Holmenkollen

Zmago v smučarskih skokih v Holmenkollen je odnesel Nikolaj Šamov (Sovjetska zveza), ki je za štiri skoke (65,5, 68, 68 in 70,5 m) prejel skupno oceno 448 točk. V nordijski kombinaciji je prav tako zmagal tekmovalci iz Sovjetske zveze, namreč Nikolaj Gusakov. Najboljši avstrijski skakalec je bil Leodolter (8. mesto), najboljši Jugoslovani pa Jemc (11. mesto) med 112 tekmovalci.

NOGOMET:

Dve tekmi nogometašev iz Št. Janža

V zadnjih dveh tekmah, ki jih je odigrala mlada enajstovica iz Št. Janža, v kateri igrajo izključno slovenski igralci, so Šentjanci kljub porazom pokazali lepo igro in je pričakovati, da bodo v prvenstvu poskrbeli za marsikatero presenečenje. Tekma proti Union Celovec se je končala z rezultatom 4:1 za Celovčane, proti ATUS Borovlje pa so igralci iz Št. Janža zgubili pičlo 2:3.

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutranja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Za gospodinjstvo — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.
Sobota, 18. 3.: 8.00 Fantje, veseli badite — 8.45 Širni pisani svet — 14.00 Pozdrav nate — 15.30 Otroška ura — 16.20 Mladinska oddaja: Pot do Evrope — 18.10 Za delovno ženo — 20.15 „Fallstoll“, lirična komedija.
Nedelja, 19. 3.: 6.50 Hišni vrt — 8.05 Kmečka oddaja — 11.00 Veselo petje, veselo igranje — 12.00 Godba na pihala — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav na'e — 16.00 Otroški oder — 17.05 Pozdrav nate — 19.00 Sport — 20.10 „Zasliševanje“, radijska igra.
Ponedeljek, 20. 3.: 8.00 Operni koncert — 15.30 Knjižni kotiček — 16.30 Petje spomladi — 18.35 Mladinska oddaja — 19.30 O diplomatski konferenci na Dunu — 20.30 Male misli za velike ljudi — 21.00 Koroški visokosolski tedni — 22.25 Teden pri Združenih narodih.
Torek, 21. 3.: 8.00 Hišni koledar — 8.45 Domači zdravnik — 14.30 Mladinski referat — 18.00 En mesec deželne

politike — 20.15 „Na hodi v El Kuwehd“, radijska igra — 23.00 Dunajske viže.

Sreda, 22. 3.: 8.00 Tako zveni v koroški deželi — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.45 Glasba za mladino — 18.00 Ko leta minejo — 19.00 Od plošče do plošče — 19.30 O diplomatski konferenci na Dunaju — 20.30 Nogometna tekma Rapid-Malmö za evropski pokal.

Četrtek, 23. 3.: 8.00 Zvenee platno — 8.45 Avstriji v tujini — 13.10 Mladina igra — 15.30 Koroški avtorji: Heide Mautz — 18.00 Kulturne vesti — 18.20 Oddaja zbornice kmetskih delavcev — 18.35 Mladinska oddaja — 20.15 Kmečko orodje v narodni pesmi in pesnitvi — 21.00 Zvenee alpska dežela.

Petek, 24. 3.: 8.00 Orkestrski koncert — 14.45 Komorna glasba — 15.30 Kulturno ogledalo — 18.15 Prosti čas je dragocen — 19.30 O diplomatski konferenci na Dunaju — 20.15 Halo! Teenageri! — 21.00 Orkestrski koncert.

II. PROGRAM:

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Beleške iz dnevnika — 9.05 Solska oddaja — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 15.00 Solska oddaja — 17.10 Kulturne vesti — 19.30 Zabavna oddaja — 21.55 Sport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Večerna izdaja — 23.20 Glasba za nočnega delavca.

Sobota, 18. 3.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.15 Ti in žival — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Agrarna politika — 14.40 Tehnični razgled — 15.00 Mladinski koncert — 17.40 Pozdravljeni, Avstrija — 19.15 Hopla, dvojčki — 20.00 Dobra zabava — 22.20 Glasba za konec tedna.

Nedelja, 19. 3.: 6.10 Vesele melodije — 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega — 9.00 Operni koncert — 11.15 Velika simfonija — 13.15 Za avtomobiliste — 15.00 Srednja pojava: v deželo operele — 16.30 Popevke — 18.00 Velikonočna parada — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 20.00 Lepi glasovi, lepe viže.

Ponedeljek, 20. 3.: 6.05 Premislite prosimo sami — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otroška ura — 16.30 Glasba za mlade zaljubljenosti — 17.15 Znanje za vse — 17.40 Ženska oddaja — 19.20 Ljudsko štetje 1961 — 20.00 Orkestrski koncert — 22.15 Iz Kalmanovih operel.

Torek, 21. 3.: 6.05 Preden odidete — 8.20 Da, to je moja melodija — 11.00 Dopoldanski koncert — 15.30 Pomlad, ljubezen in španski bežek — 17.45 Esperanto — 17.55 UNESCO — 20.00 Štirje proti štirim.

Sreda, 22. 3.: 6.05 Premislite prosimo sami — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 13.30 Za prijatelja opere — 15.30 Fiestas brazilske — 16.00 Otroška ura — 17.40 Ženska oddaja — 19.20 Za prijatelja planin — 19.30 Družinska oddaja — 21.00 Vsaka stvar ima dve strani — 23.20 Halo Rim, halo Dunaj!

Četrtek, 23. 3.: 6.05 Preden odidete — 8.10 Glasba na lekočem traku — 11.00 Dopoldanski koncert — 14.15 Pomembni orkestri — 16.00 Sle zločinec? Misli o slabih nagajenih v človeku — 16.30 Zaljubljenosti gosli — 17.40 Ženska oddaja — 20.00 Sodobna zgodovina.

Petek, 24. 3.: 6.05 Mladi glas — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.30 Za prijatelja popevk — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 19.10 Teden dni svetovnega dogajanja — 20.00 Radijska igra.

Slovenske oddaje Radio Celovec

Ponedeljek, 20. 3.: 14.00 Poročila, objave. — Živa srečanja: Milka Hartman. — Narodopisno predavanje: O duhu našega narodnega pesništva — 18.00 Josef Friedrich Perkonig: Ugrabljenja strd.

Torek, 21. 3.: 14.00 Poročila, objave. — Ura pesmi.
Sreda, 22. 3.: 14.00 Poročila, objave. — Za našo vas. — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 23. 3.: 14.00 Poročila, objave. — Na zapečku.
Petek, 24. 3.: 14.00 Poročila, objave. — Zgodovina odkrivanja sveta: Azija.

Sobota, 25. 3.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 18.20 Iz domačih gajev: Božji grob pri Pliberku.
Nedelja, 26. 3.: 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in vačimo.

Televizijski program:

Vsako dnevna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 19. 3.: 12.05 Kaj mislite vi o tem? — 17.00 Za mladino — 17.20 Svet mladine — 18.20 Za družino: Nasveti za kmetijstva — 20.05 „General Quixotte“, komedija.

Ponedeljek, 20. 3.: 19.30 Tudi to je Avstrija — 20.20 Aktualni sport — 20.40 Enaindvajset, kvis — 21.30 Tako živimo vse dni.

Torek, 21. 3.: 19.30 Za filateliste — 20.20 „Ne istega menja“, diskusija o kulturi in kulturnopolitičnih vprašanjih — 20.40 „Sled strasti“, igra.

Sreda, 22. 3.: 17.00 Za otroke — 17.25 Gorska dežela — 17.50 Za družino — 19.30 Sport — 21.25 Televizijska igra.

Četrtek, 23. 3.: 19.30 Sport — 20.20 Islanbulski ribiči —

20.30 Iz švedske televizije — 21.00 „Škol'ka bi hotel biti“, igra.

Petek, 24. 3.: 19.30 Inspektor Garrett, kriminalni film — 20.15 „Deklica s sladkorjem“, prenos iz Löwingerjevega gledališča.

Sobota, 25. 3.: 19.30 Kaj vidimo novega — 20.15 Bilanca meseca — 21.00 „Namenoma“.

RADIO TRST

Slovenske oddaje na valu 306,1 ali 980 Kc/sek.

Sobota, 18. 3.: 15.30 „Zavarovanje“, igra — 16.30 Kavarinski koncert — 20.30 Teden v Italiji — 20.40 Zbor „Vinko Vadapivec“ — 21.00 „Poslednji klic“, drama.

Nedelja, 19. 3.: 9.00 Kmetijska oddaja — 9.30 Slovenski narodni molivi — 11.30 Za najmlajše — 13.00 Kronika tedna v Trstu — 14.30 Sedem dni v svetu — 14.45 Ženski vokalni kvartet iz Ljubljane — 17.00 Za smeh in dobro voljo — 19.00 Nedeljski vestnik — 21.00 Slovenske narodne pesmi — 22.00 Nedelja v sportu.

Ponedeljek, 20. 3.: 18.00 Italijanska po radiu — 20.00 Sportna tribuna — 20.30 „Louise“, opera.

Torek, 21. 3.: 18.00 Šola in vzgoja — 19.00 Za najmlajše — 21.00 Obzornik filmskega sveta — 22.00 Sprehodi po antičnih garih.

Sreda, 22. 3.: 18.00 Slovenščina za Slovence — 18.30

RADIO PROGRAM

iz opernih del — 19.00 Zdravstvena oddaja — 20.30 „Janez Goligleb“, igra.

Četrtek, 23. 3.: 18.00 Radijska univerza — 19.00 Širimo obzorja — 20.30 Simfonični koncert.

Petek, 24. 3.: 18.00 Italijanska po radiu — 21.00 Gospodstvo in delo — 21.15 Opera glasba — 22.15 Srečanja s slavnimi glasbeniki.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje: 5.00 Dobra jutro — 5.10 Nekaj domačih — 12.15 Kmetijski nasveti ali Radijska kmečka univerza — 17.00 Lokalni dnevnik — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 18. 3.: 8.05 Glasba ob delu — 8.30 Ogrske rapsoadije Franza Liszta — 8.55 Radijska šola — 10.40 Angleščina za mladino — 11.00 Po svetu jazz — 11.30 Pionirski tednik — 12.00 Napevi iz naših gora — 13.30 Koroški akademski orkester — 13.50 Iz Wagnerjevih oper — 14.20 Sport in športniki — 14.35 Vožila — 15.40 Š knjižnega trga — 16.40 Moški zbor „France Prešeren“ iz Kranja — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.45 Okna v svet — 20.00 Po domače, kot bi sami izbrali — 21.00 Za prijeten konec tedna.

Nedelja, 19. 3.: 6.00 Nedeljski jutranji pozdrav — 7.35 Voška godba — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.47 Skladbe za otroke — 10.00 Še pomnite, tovariši — 10.30 Finale tekmovanja za evropske popevke (Cannes) — 12.00 Vožila — 13.30 Za našo vas — 14.15 Vožila — 15.30 Kar radi poslušate — 16.00 Humoreska tedna — 16.40 Slovenske narodne pesmi — 17.00 Za nedeljsko popoldne — 17.30 Zola-Gundermann: Therese Raquin, radijska igra — 18.49 Polke in valčki — 20.05 Izberita melodijo tedna.

Ponedeljek, 20. 3.: 8.05 Čajkovski: Trnuljčica, baletna suita — 8.35 Iz filmov in glasbenih revij — 9.20 Naši operni solisti pred mikrofonom — 10.15 Poljska in češka zabavna glasba — 10.40 Komorni zbor RTV Ljubljana — 11.00 Po svetu jazz — 11.30 Za otroke — 12.00 Samospeli Rada Simonitija — 14.15 Jugoslovanske radijske postaje pozdravljajo slovenske poslušalce: radio Priština — 14.35 Vožila — 15.40 Naši popolniki na lujem — 16.00 Iz opere „Pikova dama“ — 17.15 Šoferjem na pot — 18.00 Športni tednik — 18.50 Človek in zdravje — 20.00 Glasbeni variete — 20.45 Kulturna tribuna — 21.00 Koncert orkestra Slovenske filharmonije — 23.05 Mladim pisalcem.

Torek, 21. 3.: 8.50 Klavir v ritmu — 8.55 Radijska šola — 9.25 Jugoslovanski simfonični plesi — 10.15 Skladbe grških skladateljev — 10.40 Utrjuje svojo angleščino — 10.55 Hammond orgle — 11.00 Iz opere „Thais“ — 12.00 Trio orgle — 12.45 Zaplešimo s Kmečko godbo — 14.05

Če imate gradbene načrte, potem ne zamudite oskrbeti si ponudbo domače tvrdke. Dobavljamo po ugodnih pogojih gradbeni material od kleti do strehe.

Tvornica betonskega kamna Pa-gitz, Borovlje.

Radijska šola — 14.35 Iz opere „Hovanščina“ — 15.40 Iz domače književnosti — 18.20 Za mlade ljubitelje glasbe — 18.45 Izobraževalni obzornik — 20.00 Poje zbor RTV Beograd — 20.30 Radijska igra — 22.15 Komorni večeri pri Mozartu.

Sreda, 22. 3.: 9.00 Jezikovni pogovori — 10.15 Iz opere „Istiska svatba“ — 11.00 Od tanga do samba — 11.30 Za cisticane — 12.00 Trio Slavka Arsenika — 14.05 Radijska šola — 14.40 Slovenske narodne pesmi — 15.45 Radijska univerza — 16.00 Koncert po željah — 17.45 Jazz na koncertnem odru — 18.00 Kulturna kronika — 18.20 Hrvatska zabavna glasba — 20.00 Giuseppe Verdi: „Trubadur“, opera — 22.15 V ritmu današnjih dni.

Četrtek, 23. 3.: 8.05 Glasba ob delu — 8.35 Poje Kurnakov zbor — 8.55 Radijska šola — 10.15 Popevke — 11.00 Ruski tečaj za začetnike — 11.20 Orkester RTV Ljubljana izvaja dela slovenskih skladateljev — 12.00 Veseli godci — 12.25 Operne uverture — 13.50 Poje Slovenski orkester — 14.35 Vožila — 15.40 Iz svetovne književnosti — 16.30 Pozdrav mladosti — 17.15 Turizem in melodijske — 18.00 Opera glasba — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Literarni večer — 22.15 Po svetu jazz.

Petek, 24. 3.: 8.05 Blaž Arnič: Zapeljive, simfonične pesnitve — 9.20 Ljubljanski komorni zbor — 9.35 Za mlade ljubitelje glasbe — 10.35 Panorama melodij — 11.00 Iz Dvorakove „Rusalka“ — 11.30 Človek in zdravje — 12.00 Veseli planjarji — 12.40 Domači napivi izpod zelenega Pohorja — 13.30 Španija v pesmi in plesu — 13.45 Domače poskočnice — 14.05 Radijska šola — 14.35 Vesela godala — 18.15 Lepe melodije — 18.30 Narodne pesmi francoskih naseljencev v Kanadi — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 21.15 O morju in pomorščakih — 22.35 Moderna plesna glasba.